

Forord

Denne oppgaven ble til ved et par tilfeldigheter: min egeninteresse for sosialpsykologi og språklige virkemidler, og hvilken veileder jeg oppsøkte da jeg begynte å undersøke hva slags prosjekt jeg kunne se for meg å jobbe med som min mastergradsoppgave. Jeg oppsøkte Ute Gabriel ettersom jeg visste om hennes bakgrunn innenfor sosial psykologien, og etter første møte ble jeg presentert en studie (Fukumura et al. 2013) som ble oppstarten for denne oppgaven. Litteraturen som jeg var i ferd med å dykke ned i tok for seg hvordan talere ytret seg, og hvorfor de velger enkelte ytringer ovenfor andre. Som nevnt ovenfor, noe jeg var interessert i fra før av. Stereotypi kom inn i bilde, ettersom Ute gjorde meg bevisst på at det kanskje ikke har blitt tatt helt nødvendig hensyn til i studien hun presenterte meg. Dette ledet til at jeg ønsket å replikere eksperimentene på norsk for å se hvordan funnene der lot seg overføre, ettersom det tidligere har blitt gjennomført på engelsk og finsk, samt som at denne studien også hadde et fokus på stereotypi og kjønnsroller. Og sånn ble utfordringene for høsten 2017 og våren 2018 etablert.

Jeg hadde ikke gjennomført noe av det som følger hadde det ikke vært for min veileder Ute Gabriel. Oppfølgingene dine ga meg nødvendig struktur til å forstå og gjennomføre (kanskje ikke alltid så optimalt) de mange del-prosessene som dette prosjektet medførte. Jeg er takknemlig ovenfor hva jeg har lært av deg med tanke på å tenke kritisk, planlegging, utførelse og hvordan eksperimenter gjennomføres. Når jeg blir stor, skal jeg kanskje bli enda bedre. Takk igjen.

En annen som jeg ønsker å gi en stor takk til er bi-veileder Jonathan D. Kim. Gode råd og tilbakemeldinger under hver månedlig presentasjon, og den som hjalp og støttet meg med databearbeiding og analyse. Den fasen av prosjektet gikk fra å være fortvilende til overkommelig ved viljen din til å hjelpe og støtte meg hver eneste gang jeg malte meg inn i et hjørne.

Thea Simensen, som assisterte meg med både rekruttering av deltakere, og gjennomførelse av eksperimentene, take a bow. Under de omstendighetene som var, tror jeg virkelig ikke at jeg kunne fått tak i en bedre hjelpene hånd. Jeg er vant til å ro meg i land med en åre, men denne gangen trengte jeg en ro-partner. Takk for at du gadd, uten din innsats hadde jeg ikke kunne fullføre denne oppgaven.

For både emosjonell og mental støtte, takker jeg også Marthe Sagdahl, som også var under veiledning av Ute Gabriel, og derfor fikk vite mer om hva oppgaven min gikk ut på, enn det hun sikkert ønsket. Oppmuntrende ord og delt nevrose i tid og utider gjør at jeg glad du var en del av prosessen.

Tilslutt vil jeg takke alle deltakerne som tok seg tiden til å hjelpe meg ved å delta på eksperimentene. Hadde ikke vært et resultat uten dere. Namaste.

Sammendrag

Denne studien ønsket å undersøke hvor frekvent pronomen ble produsert hos talere på norsk når referentene var av samme/ulike kjønn, i samme/ulike situasjon og om når referentene var av (det denne studien kategoriserte) som leksikalsk, eller konseptuelt stereotypisk karakter. På linje med litteraturen, viste det seg at også norsktalere også er mer tilbøyelige til å produsere pronomen ovenfor en referent, når referenten er av et ulikt kjønn enn en konkurrerende referent. Det ble ikke funnet et signifikant funn med tanke på når referenten var i en ulik situasjon som en konkurrerende referent, men en kan se resultater som tilsier at ulike situasjoner mellom referenter påvirker frekvensen av pronomenbruk. Hvilken type rolle/yrke referenten ble tilegnet, var noe denne studien fokuserte på. Roller/yrker som var av konseptuell stereotypi (eg. sykepleier; gruvearbeider) ble referert til høyere frekvens av pronomen, enn roller/yrker av leksikalsk karakter (eg. konge; tante).

Nøkkelord: pronomen, referering, preferert, språk, stereotypi, kjønnsrolle

Innhold

Introduksjon	1
Teoretisk bakgrunn	2
Talerens hensyn.....	2
Preferert referering.....	2
Språk og kjønnsroller.....	4
Fukumura et al. sine studier på pronomenerbruk.....	6
Formålet med denne studien.....	7
Metode	9
Deltakere.....	9
Material.....	9
Design.....	13
Prosedyre.....	14
En runde prosess.....	16
Resultat.....	18
Analyse.....	19
Diskusjon	22
Frekvensen av pronomener.....	22
Kongruenseffekten.....	24
Kjønnsroller.....	26
Assistentens rolle under eksperimentene.....	28
Oppsummering.....	29
Konklusjon	29
Litteraturliste	31
Appendicer	33
Appendix 1 - Kontekstsetninger.....	33
Appendix 2 - Lister.....	35
Appendix 3 – Eksperimentelle elementer.....	36
Appendix 4 – Prøve- og Filler-elementer.....	60
Appendix 5 - Samtykkeskjema.....	64
Appendix 6 - Informasjon/instrukser til deltakerne i eksperimentene.....	66
Appendix 7 – Post-eksperimentel intervju (debrief).....	67

Introduksjon

Når en taler referer til en referent vil taleren kunne ha flere alternativer med tanke på hvordan taleren henviser til referenten. Litteraturen viser til ulike mekanismer som forklarer hva som avgjør talerens ytringer. Mer spesifikt har det blitt undersøkt under hvilke omstendigheter taleren benytter seg av pronomen framfor andre refereringer som andre substantiv. Tvetydighetsunngåelse, likhets-forstyrrelser (similar-based interference) (Arnold & Griffin, 2007) og automatisk artikulering (Bard & Aylett, 2005) er blant mekanismer som er med å forklare hvordan en taler prefererer refereringen sin. I naturlig kjønnnet språk markerer pronomen også kjønnnet til referenten (Stahlberg, Braun, Irmen & Sczesny, 2007). Utfordringen taleren møter når de benytter seg av pronomen, er at det kan gjøre referenten tvetydig for mottakeren av kommunikasjonen, om det er flere referenter i omgivelsene. I tillegg vil ulike sosiale roller/yrker være assosiert med et spesifikt kjønn i språk med kjønnslige pronomen (Prewitt-Freilino, Caswell & Laakso, 2012). Norsk er et spesielt tilfelle hvor det både har kjønnnet pronomen, og har et språk som også skildrer mellom kjønnnet i substantivet (eg. flyvert; flyvertinne) (Stahlberg et al., 2007). Riktignok har norsk begynt å gå i fra kjønnnet substantiv til å ha kjønnsnøytrale roller/yrkes navn (eg. politibetjent framfor politimann/politikvinne) (Gabriel & Gygax, 2008). Studiene på taleres prefererte refereringer angående pronomenbruk har blitt undersøkt på engelsk (et naturlig kjønnnet språk med 'he/she') (Fukumura, Van Gompel, Harley & Pickering, 2011) og finsk (kjønnsnøytralt språk med 'hän') (Fukumura, Hyönä & Schofield, 2013). Denne studien ønsker å undersøke hvordan de overnevnte mekanismene kan påvirkes på norsk med tanke på pronomenbruk, ettersom norsk benytter seg av pronomen som i et naturlig kjønnnet språk, men også som benytter seg av kjønnsmarkeringer i substantiver (Gabriel & Gygax, 2008). Dette blir gjort ved at denne studien kommer til å replikere eksperiment 2 til Fukumura et al. (2011), hvor det også i denne studien fokuserer på hvilken betydning kjønnsroller ovenfor roller/yrker kan eventuelt spille inn på benyttelsen av pronomen.

Teoretisk bakgrunn

Talerens hensyn

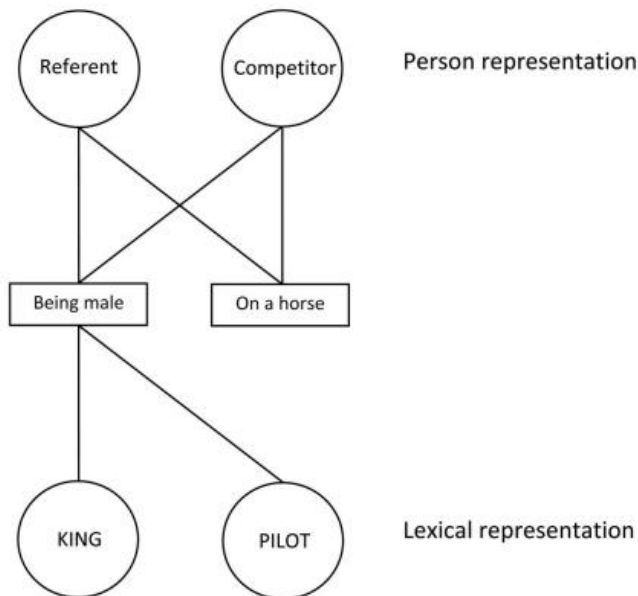
Å referere til andre personer/dyr/objekter forekommer enkelt og raskt i en samtale. Det som de fleste av oss har opplevd er at det også fort kan oppstå forvirringer på hvem taleren til tider refererer til. Dette på grunn av at det finnes flere måter å referere til samme person. En kan bruke yrket (sykepleieren), navnet (Hanne), andre substantiv (moren) og pronomen (hun) til å referere til eksakt samme person. Hva avgjør hvordan taleren velger sin referering? Kompleksiteten forekommer først og fremst i hvordan taleren overfører budskapet sitt til mottakeren. Grice (1975) la til rette maksimer med tanke på hva en taler bør ta hensyn til når de kommuniserer et budskap til en motpart. Deriblant, at budskapet ikke bør være tvetydig, og at informasjonen er tilstrekkelig slikt at det kan bli forstått, uten at det blir for mye. *Audience design* hypotesen postulerer at taleren former språket sitt ut i fra hvilken informasjon taleren vet mottakeren har, som gjør at denne hypotesen taler en sak for at taleren ytrer seg med hensyn til mottakeren (Clark & Murphy, 1982). Bard og Aylett (2005) sine studier fikk resultater som strider imot dette synet. De fikk deltakere til å beskrive et kart to ganger til to ulike andre deltakere. Formuleringen var mer detaljrik ved første beskrivelse, enn andre. Noe som impliserer at talere ikke alltid tar hensyn til om hvilken informasjon mottakeren besitter. Horton og Keysar (1996) så på audience design som en hypotese med en korrigerende funksjon. De foreslo at taleren i utgangspunkt benytter seg av egne mentale representasjoner, men basert på tilbakemelding og dialog med mottakeren, ble det etablert en felles grund (common ground), som da tillater taleren å benytte seg av audience design. Dette samspiller med dual-process hypotesen (Bard & Aylett, 2005) som skiller mellom automatisk og kontrollert artikulering. Første nevnte, er artikulering som forekommer naturlig, flytende og krever lite mental kapasitet. Kontrollert artikulering er når taleren er bevisstgjort på egne ytringer og formuleringer for å optimalisere budskapet sitt. Kontrollert artikulering til gjengjeld krever høyere mental kapasitet.

Prefererte refereringer

Hvordan velger så taleren hvilken type referering, når de henviser til en referent? Bard & Aylett (2005) sin dual-process hypotese forteller oss at vi benytter oss av automatiske ytringer i hovedsak, ettersom det krever mindre kognitiv kapasitet. Tar taleren så hensyn til sine egne mentale representasjoner, eller innebærer det at taleren at de oppsøker hva mottakeren av kommunikasjonen av hva de besitter av informasjon? Ved å oppsøke hva

mottakeren besitter av informasjon for å etablere felles grund med audience design, resulterer det i en konstant belastning kognitivt for taleren (Horton & Keysar, 1996). Dette er hva dual-process hypotesen vil kategorisere som kontrollert artikulering. Men dette sier ikke nødvendigvis om hva som styrer taleren til å benytte seg av pronomen, eller andre substantiver når taleren refererer til andre. Fukumura et al. (2011) utviklet en modell som forklarer hvordan talerens mentale representasjoner behandler informasjon med tanke på preferert referering. Cue-based retrieaval modellen ser på hukommelse og kunnskap i form av noder. Denne modellen forklarer at taleren får fram to ulike typer representasjoner av referenter, en person-representasjon og en leksikalsk-representasjon. Person-representasjonene er de særegne egenskapene som kan bli knyttet opp mot referenten, og leksikalsk-representasjonene er hva som er forbundet med selve ordet som representerer referenten. Kjønn, i denne modellen, blir sett på som en uavhengig node. Dette fordi kjønn alltid kan bli knyttet til en referent uavhengig av sosiale roller og andre kjønntypiske særpreg som skjegg på menn og langt hår på kvinner. *Figur 1* tar for seg et eksempel fra eksperimentene til Fukumura et al. (2011) på hvordan to referenter knyttes sammen. Hoved-referenten i *figur 1* er kongen, hvorav den konkurrerende-referenten er piloten. Kongen og piloten ble satt i et kjønnskongruent (samme kjønn) forhold, samt som de også var i et situasjonskongruent (samme situasjon) forhold («on a horse»). Det går en forbindelse fra person-representasjonene til «being male» og forbindelse fra leksikalsk-representasjon til «being male» for både hoved-referenten og konkurrent-referenten. Dette er noe som leder til tvetydighet for taleren, som igjen påvirker talerens refereringer. Tvetydighet er identifisert som en viktig faktor på benyttelse av pronomen. Talere produserer færre pronomen når referenten er av samme kjønn enn når de ikke er av samme kjønn (Arnold, Eisenband, Brown-Schmidt & Trueswell, 2000). Dette er forklart ved *kongruenseffekten*. Når det oppstå kongruens mellom to referenter, vil det oppstå tvetydighet, taleren vil under slike omgivelser bli styrt til å unngå å bruke pronomen. Tvetydighetsunngåelse oppstår også under situasjonskongruente tilfeller, noe også referentene hadde i eksemplet gitt i *figur 1* (Fukumura et al. 2012). Arnold og Griffin (2007) foreslår en annen forklaring enn tvetydighetsunngåelse når det kommer til hvordan en taler prefererer en referering ovenfor en annen. Likhetsforstyrrelser (similar-based interference) tilsier at jo likere en konkurrerende referent er hoved-referenten, jo mer forstyrrelser medfører det i valg av preferering. Denne forstyrrelsen påvirker hvor fremtreden hoved-referenten er i de mentale representasjonene til taleren, som medfører at flere særpreg og egenskaper som er assosiert med hoved-referenten blir aktivert. Dette resulterer tilslutt i hvordan taleren refererer til hoved-referenten. Ut i fra denne

forklaringen vil kjønnsinkongruente (ulike kjønn) tilfeller ha lite forstyrrelser, ettersom hoved-referenten er av et annet kjønn, noe som gjør at pronomenbruket kan være tilstrekkelig. *Figur 1* viser derimot til at taleren som skal referere til hoved-referenten (kongen) opplever forstyrrelser som påvirker talerens prefererte uttrykk. Om det blir benyttet pronomen, eller andre refereringer kan bli påvirket av lignende forstyrrelser. Et aspekt som denne studien her ønsker å undersøke videre er hvordan den leksikalske-representasjonen er forbundet til kjønn. Som vi ser i *figur 1* ble det benyttet to ulike typer roller/yrker for å representere hankjønn i Fukumura et al. (2011) sine eksperimenter. Den ene figuren har en rolle/yrke som er kjønnsbundet (kongen), hvorav den andre ikke har det (piloten), men heller en mer konseptuell stereotypisk en.

Figur 1: Cue-based retrieval model (Fukumura et al., 2011)

Språk og kjønnsroller

Språkssystemet er grovt grammatisk fordelt inn i tre kategorier: grammatisk kjønn, naturlig kjønn og kjønnsnøytralt språk. Grammatisk kjønn i språk skildrer kjønn i substantivet (maskulin og feminin form), naturlig kjønn i språk skildrer kjønn i pronomen og kjønnsnøytrale språk har verken grammatisk maskuline- eller feminine ytringer (Stahlberg, Braun, Irmen & Sczesny, 2007). Engelsk er et naturlig kjønn i språk, markert i pronomenene «he/she», og i kjønnsnøytrale språk som finsk benyttes det seg av pronomen «hän» om begge kjønn. På norsk blir kjønn markert både i form av pronomenene «han/hun», og også i

substantiv som i «flyvert og flyvertinnen». Dette gjør at norsk er i et tilfelle hvor de ligger mellom grammatisk kjønn og naturlig kjønn (Gabriel & Gygax, 2008). På engelsk vil ikke henvisninger til rollen/yrket avslører kjønn til referenten med mindre det blir kjønnsmarkert («female teacher»), hvorav på norsk kan en si «lærerinnen». Likt er at talere på engelsk og norsk er at de kan referere til samme person som «she» og «hun». Språket er en del av vår kognisjon, som også kan være avgjørende med tanke på hvordan en taler opplever og refererer til blant annet roller/yrker som er forbundet med spesifikke kjønn (Holtgraves & Kashima, 2008).

I det engelske språket skilles det mellom «sex» og «gender», som tilsvarer med «kjønnsidentitet» og «kjønn» på norsk. Dette er et viktig skille, samtidig som de er knyttet til hverandre. Sex/ kjønnsidentitet er de biologiske og fysiologiske karakteristikkene som definerer hva som utgjør en mann eller ei kvinne (ung.no, 2018), hvorav gender/kjønn (herav referert til som kjønnsrolle) er knyttet til ulike sosiale konstruerte roller, atferd, aktiviteter og egenskaper som blir tilegnet via sosialiseringprosesser (UNwomen, 2018). Kjønnsroller blir bundet opp til ulike roller/yrker i samfunnet, og dette kan skje på et leksikalsk nivå, og et konseptuelt. Leksikalske kjønnsroller er roller/yrker som tanta, niese, onkel og konge. Det er også kjønnsbundne titler som stammer fra det leksikalske som «herr» og «frøken». Konseptuelle kjønnsrolle er roller/yrker som er sterkere assosiert med det ene eller det andre kjønn, og også hva som er akseptable normer og atferd tilknyttet kjønnene (Prewitt-Freilino et al., 2012). Dette igjen leder til kjønns-stereotypiske roller og yrker. Stereotypi er definert som mentale representasjoner ovenfor en gruppe og dets medlemmer. Nevnte mentale representasjoner er hovedsakelig generaliserte negative/positive tro som blir tilegnet gruppen (McGarty, Yzerbyt & Spears, 2002). Kjønn språk blir derfor et medium på hvor stereotypi kan utvikles og vedlikeholdes, ettersom en kan argumentere for at all kognisjon er bundet opp til språket (Holtgraves & Kashima, 2008). Stereotypien, og eventuelle undertrykkelser som medfølger i språket forekommer ved at det er asymmetrisk på flere aspekter. Det er asymmetrisk ved at kjønn språk, kan ha det ene kjønn som en markør på selve kjønn, men også på et generisk plan. På norsk henviser man gjerne til en gruppe mennesker i en maskulin form, til tross for at det kan være noen kvinner i gruppen (eg. flyvertene framfor flyvertinnene) (Gygax, Gabriel, Sarrasin, Oakhill & Graham, 2007). Som leder videre til en annen lingvistisk skjevhet i at yrket «flyvertinne» som markerer hunkjønn, blir brukt som en forlengelse på den maskuline formen «flyvert». Ettersom den maskuline formen både retter mot det ene kjønn og til generisk tale, medfører det til at er en grammatisk maktfordel til det ene kjønn, som igjen er med å styrke persepsjonen ovenfor kjønnsroller og kjønns-

stereotypier (Prewitt-Freilino et al., 2012). Med tanke på kjønnsroller, bemerker denne studien at dette kan ha et utfall på hvordan talerens refereringer kan bli påvirket.

Fukumura et al. sine studier på pronomenbruk

Fukumura og Van Gompel (2012) sine studier har vist at talen er i hovedsak egosentrisk. I deres studie testet de hvilke refereringer som blir preferert av pronomen og rolle substantiver. Deltakerne i disse studiene var i par, hvor en av partene skulle være taler, og den andre mottakeren som skulle utføre en handling på figurer. Deltakerne ble sett side om side med en skillevegg mellom seg, med hver sin dataskjerm foran seg. I tillegg hadde de på hver sin hodetelefon. Begge deltakerne fikk presentert et bilde som skulle matche figurene som var relevant til den runden. Deretter fikk deltakeren som var taleren også en setning på sin skjerm som deltakeren skulle opplese. Etter det var opplest skjedde en av to ting. Enten fikk begge deltakerne høre en auditiv pre-opptak av samme setning taleren akkurat oppleste, eller så var det kun deltakeren som var taleren som fikk høre denne auditive pre-opptaket. Deltakerne skulle bekrefte/avkrefte om det auditive opptaket var konsist med figurene som ble utplassert. Videre ble det fremvist et nytt bilde i relasjon med det foregående bilde på kun skjermen til taleren. Dette bilde skulle taleren beskrive til den andre deltakeren, som skulle utføre beskrivelsene til taleren. Taleren fikk altså alltid et auditivt opptak, hvorav mottakeren ikke alltid fikk det. Uavhengig om mottakeren fikk høre det auditive opptaket eller ikke, var taleren konsis med sine refereringer. Dette impliserer at talerens diskurs er egosentrisk, ettersom deltakerne som var talere ikke visste om mottakeren fikk samme informasjon eller ikke.

Fukumura et al. (2011) fant i sin studie at det var et høyere pronomenbruk når referentene hadde ulike situasjonelle handlinger/tilfeller, enn når referentene hadde mer like situasjonelle handlinger/tilfeller. Det som derimot kan påvirke pronomenbruk er det visuelle åsynet til taleren. At det er en konkurrerende referent i det hele tatt, uavhengig om det er kjønnskongruent eller kjønnsinkongruent, fører til redusert pronomenbruk (Fukumura, Van Gompel & Pickering, 2010). Horton & Keysar (1996) fant derimot ut at tidspress påvirker ytringen til taler med tanke på visuelle åsynet i deres studie, ved at talere under tidspress produserte like mange modifiserte ytringer til mottakeren som så en konkurrerende referent, som da mottakeren ikke så en konkurrerende referent. Tvetydighetsunngåelser i kongruente situasjoner gir en god forklaring med tanke på hvordan pronomen blir benyttet i naturlig kjønnet språk, men tvetydighetsunngåelsen kan ikke forklare pronomenbruket i kjønnsnøytrale språk som finsk. Fukumura et al. (2013) fant i deres studie, at likhets-

forstyrrelser forklarer pronomenbruket til finske talere bedre enn tvetydighetsunnngåelse, ettersom ethvert bruk av pronomen på finsk leder til tvetydighet. Men det kan godt hende at det er rom for både tvetydighetsunnngåelse og likhets-forstyrrelser det kommer til pronomenbruk. I det samme overnevnte studie testet de finske talere i hvilke tilfeller de produserte pronomen. Finnene produserte mer pronomen (hän) under kjønnsinkongruente og situasjonsinkongruente tilfeller, enn kjønnskongruente og situasjonskongruente tilfeller, og total responsen på pronomenbruket under eksperimentene var 6%. Videre utførte Fukumura et al. (2013) det samme eksperimentet, hvor deltakerne igjen var finske, bare denne gangen utførte på engelsk. Pronomen ble oftere produsert under de samme eksperimentelle forholdene som i det foregående studie, bare at total pronomenbruk (he/she) var nå 28%. Fukumura et al. (2013) forklarer den økte frekvensen på pronomenbruk da studien ble gjennomført på engelsk, var et resultat av likhets-forstyrrelser i tillegg til tvetydighetsunnngåelse. Til gjengjeld, da de gjennomførte det på finsk, så spilte kun likhets-forstyrrelser en rolle, ettersom tvetydighetsunnngåelse ikke kan være tilstede på finsk (pronomen «hän» gjør at alle referenter blir tvetydig uavhengig av kjønn). Disse funnene er med å belyse hvordan ulike språk benytter seg av ulike mekanismer, og også hvor tilpasningsdyktig en taler kan være når de kler på seg et annet språk.

Formålet med denne studien

Formålet med denne studien var å undersøke pronomenbruket hos norske talere ettersom disse eksperimentene tidligere har blitt gjennomført på engelsk (et naturlig kjønn språk) og finsk (kjønnsnøytralt), og se om pronomenbruket under kjønnsinkongruente og situasjonsinkongruente ble overført til på norsk (et språk hvor kjønn kan bli markert både gjennom pronomen og i substantiv). I eksperiment 2 i Fukumura et al. (2011) undersøkte de den prefererte refereringen (pronomen vs. gjentatt substantiv) i kjønnskongruente/kjønnsinkongruente (like/ulike kjønn) og situasjonskongruente/situasjonsinkongruente (like/ulike) tilfeller. Dette gjorde de ved bruk av playmobil-figurer som skulle representere de ulike kjønnene. Fokuset for Fukumura et al. (2011) var å gjøre figurene så distinkte til kjønn de skulle representere så mye som mulig, ved at de hadde synlige kjønnsstrekk som skjegg på hankjønnene, og langt hår på kvinnene. Lite ble utdypet på hvordan rollene/yrkene ble tilegnet figurene. Denne studien ønsket å undersøke dette aspektet nøyere, og dette ble gjort ved å kategorisere figurene enten leksikalsk, eller konseptuelt. Leksikalske figurer var utviklet slikt at deres roller/yrker er

kjønnsbundet per definisjon (eg. konge = mann), hvorav konseptuelle figurer hadde en stereotypisk kjønnsrolle (eg. sykepleier = kvinne). Disse stereotypiske rollene ble hentet fra Misersky et al. (2014) som undersøkte kjønns-stereotyper på yrker over syv nasjoner, deriblant Norge. Dette ledet til denne studiens tre hypoteser:

H1: Mer pronomenbruk i kjønns*inkongruente* tilfeller.

H2: Mer pronomenbruk i situasjons*inkongruente* tilfeller.

H3: Mer pronomenbruk når referanse-figurene er av leksikalsk karakter enn når de er av konseptuell karakter.

De første to hypotesene er i tråd med hva funnene i Fukumura et al. 2011 og Fukumura et al. 2013. Etersom kongruenseffekten (Arnold et al., 2000) er tilstedeværende i norskspråket bør denne studien oppdage mer pronomenbruk når referentene er av ulike kjønn (kjønns*inkongruent*), og når referentene befinner seg i ulike situasjoner (situasjons*inkongruent*), siden referanse-figuren da blir mindre tvetydig for taleren. Den siste hypotesen denne studien tar for seg er med hensyn til referanse-figures rolle/yrke, hvor det er forventet at det blir produsert mer pronomen når referanse-figuren er av leksikalsk karakter, heller enn en konseptuell referanse-figur. Denne påstanden er basert på kjønnsmerkingen som forekommer på et leksikalsk plan ovenfor roller/yrker. Ved at enkelte roller/yrker er kjønnsbundet leksikalsk, forventer denne studien at det gjør en taler mer vant til å referere til disse rollene/yrkene ved deres respektive pronomen, enn konseptuelle stereotypiske kjønn assosiasjoner. Pronomenene som er spesifikt bundet til et leksikalske roller/yrker er også deres generiske refereringsformer (eg. dronning; prinsesse; tante = hun), hvorav en konseptuell stereotypisk kjønnsrolle ikke er bundet til et kjønn leksikalsk (eg. sykepleier; barnepasser; ridelærer = ?). Denne leksikalske generiskheten har blitt nevnt som årsak til hvordan språk kan være med å opprettholde og danne stereotypiske kjønnsroller (Prewitt-Freilino et al., 2012).

Metode

Deltakere

Tretti-fem studenter ble rekruttert fra Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Deltakerne ble rekruttert ved tilgjengelighet, og fikk ikke noen incentiver for å delta. Samtlige hadde norsk som hovedmål og var over 18 år. Deltakerne vedkjente også at de ikke hadde dysleksi. Studien fikk NSD godkjenning 26.januar 2018.

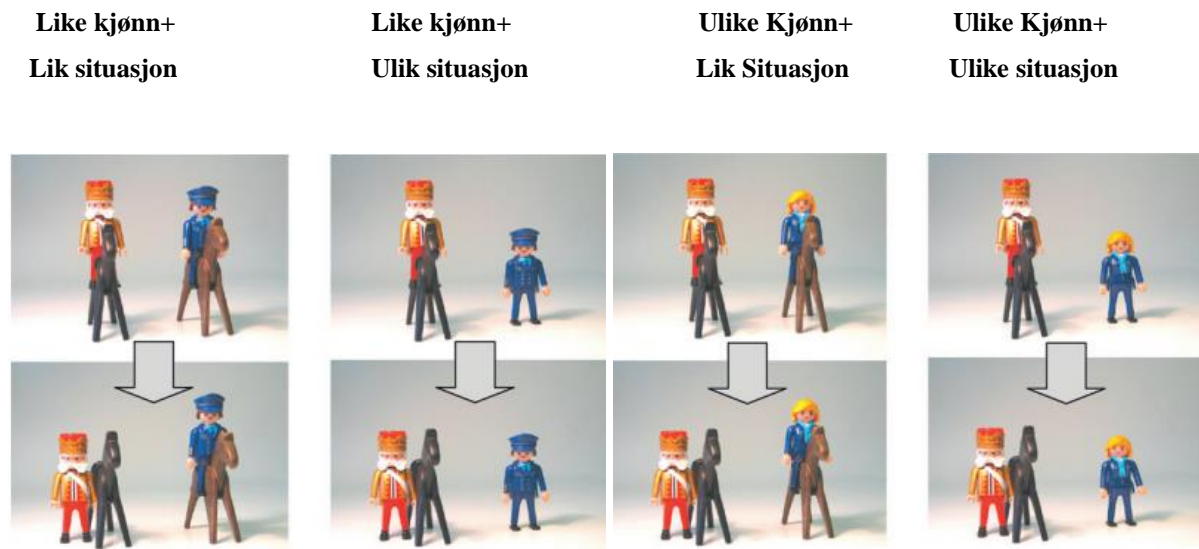
Material

Materiellet i dette eksperimentet tok for seg utgangspunktet til eksperiment 2 i Fukumura et al. (2011). I nevnte eksperiment, ble det konstruert 24 eksperimentelle elementer. Hver eksperimentelle element inneholdt tre bilder: (2a) et hovedbilde: et bilde som viser to figurer av like, eller ulike kjønn, og som enten var i samme, eller ulike situasjoner. Referansefiguren ble alltid plassert på venstre siden av bildet, og konkurrentfiguren ble plassert på høyresiden. (2b) hovedbilde + kontekstbilde: det samme bilde i tillegg til en kontekstsetning som ble fremvist under nevnte bilde, og (2c) handlingsbilde: et relatert bilde som erstattet plasseringen til kontekstsetningen, som viser en endring fra hovedbildet. Kontekstsetningene i Fukumura et al. (2011) ble konstruert i preteritum, hvor referansefiguren alltid ble nevnt subjektivt og først i setningen og konkurrentfiguren ble henviset til i en preposisjonalt *with* frase.

eg: «The king visited the castle with the pilot.».

«The king visited the castle with the the stewardess».

Kontekstsetningene i eksemplene ovenfor tok hensyn til det eksperimentelle forholdet kjønn, hvor referansefiguren (konge) enten var i en kjønnkongruent situasjon (pilot), eller en kjønnsinkongruent situasjon (stewardess). Det andre eksperimentelle forholdet Fukumura et al. (2011) undersøkte var situasjonskongruens vs. situasjonsinkongruens hvor figurene enten hadde samme utgangspunkt i det første bilde, eller hadde ulike utgangspunkter i første bilde (se figur 2).

Figur 2: Materiell fra eksperiment 2 (Fukumura et al., 2011) hvor referansefiguren i dette eksperimentelle elementet (kongen) ble systematisk manipulert ut i fra de fire eksperimentelle forholdene. De øverste bildene: hovedbilder, beskrevet i (2a) ovenfor. De nederste bildene: handlingsbilder, beskrevet i (2c).

Situasjons-forholdet som ble benyttet i det eksperimentelle elementet i *figur 2*, tok for seg om referansefiguren (kongen) og konkurrentfiguren (piloten/stewardessen) satt på hesten på det første bildet (situasjonskongruent), eller om bare referansefiguren gjorde det (situasjonsinkongruent). Dette eksperimentelle forholdet ble manipulert på lignende måter på de 23 andre eksperimentelle elementene i Fukumura et al. (2011).

Noen endringer ble foretatt med hensyn til eksperimentene i denne studien. De systematiske manipuleringene av kjønns- og situasjonsforholdene ble beholdt, samt som kontekstsetningene ble konstruert i en preteritumsform, hvor referansefiguren alltid var subjektet og konkurrentfiguren ble henviset til i en preposisjonalt *med* frase. Det ble konstruert 24 eksperimentelle elementer til dette eksperimentet, og var designet på samme måte som i eksperiment 2 i Fukumura et al. (2011), og som forklart i *figur 2*. Endringene som ble foretatt var:

- 1) Kontekstsetningene.
- 2) Figurene, og deres roller/yrker.
- 3) Handlingene som ble foretatt mellom hovedbilde og handlingsbilde.
- 4) Prosedyre av gjennomføring av eksperimentet.

Kontekstsetningene fra materialet i eksperiment 2 i Fukumura et al. (2011) ble modifisert og direkte oversatt fra engelsk til norsk i dette eksperimentet. Modifikasjonene som ble foretatt, ble gjort med tanke på figurene sine roller/yrker, og hvem de erstattet fra det

opprinnelige eksperimentet.

eg: 1a) «The king visited the castle with the pilot.».

1b) «The king visited the castle with the the stewardess».

Ble omgjort til:

eg: 2a) «Jenta besøktet slotted med tanta».

2b) «Jenta besøktet slotted med onkelen».

I eksemplene fra originale eksperimentet 1a) og i dette eksperimentet 2a), henviser kontekstsetningene til kjønnskongruente forhold, hvorav 1b) og 2b) henviser til kjønnsinkongruente forhold. Årsakene til at disse figurene ble brukt i stedet for å benytte seg av de samme rolle-figurene som Fukumura et al. (2011) var på grunn av et eksperimentelt forhold som ble systematisk manipulert i dette eksperimentet, i tillegg til kjønn og situasjon. Konseptuelle roller/yrker, og leksikalske roller/yrker.

Denne studien ønsket å systematisk undersøke om leksikalske og/eller konseptuelle verdier bak en rolle/yrke kunne ha noen påvirkning på pronomenbruket til en taler. Figurene i dette eksperimentet representerer ikke bare kjønn, men også ulike roller/yrker som ble valgt ut i fra Misersky et al. (2013) sine undersøkelser på kjønns- og yrkes-stereotypier. En konge vil per definisjon alltid være en mann, men ikke et yrke som gruvearbeider. De konseptuelle rollene/yrkene ble utplukket basert på en .30 cut-off point (.30 og .70) begge retninger, hvor jo nærmere 0.00 indikerte en mannlige kjønns-stereotypi, og jo nærmere 1.00 indikerte en kvinnelig kjønns-stereotypi (Misersky et al, 2013). De leksikalske figurene ble representert ved roller/yrker som er kjønnsbundet (eg. konge; dronning; onkel; tante; niesa; nevøen). Dette eksperimentelle forholdet ble manipulert ved at referansefiguren var av leksikalsk karakter i 12 av de eksperimentelle elementene, og de resterende 12 eksperimentelle elementene hadde en referansefigur av konseptuell karakter. I hver eksperimentelle element ble referansefigurene enten parett opp med en konkurrentfigur som var av enten leksikalsk eller konseptuell karakter. Det ble totalt brukt 12 figurer for å fremstille leksikalske roller/yrker, og 22 figurer til å fremstille konseptuelle roller/yrker. Årsaken til at det ble benyttet flere konseptuelle figurer var at noen av stereotypiene som ble funnet i Misersky et al. (2013) som hadde stor stereotypisk vekt, hadde ikke nødvendigvis like stor rolle/yrke aktualitet i Norge (eg. Au-pair = .86, resepsjonist = .71).

Handlingene som ble utført i handlingsbildet (hvor en endring forekom mellom

hovedbildet og handlingsbildet) ble endret av praktiske og tilgjengelighets årsaker. Mer spesifikt, ble disse endret på grunn av at det var begrensninger på playmobil-figur-objekter å tilegne hovedbilder/handlingsbilder (*figur 3*).

Figur 3. Referansefiguren (figuren til venstre i overnevnte bilder) utførte handlingen «å bære en hund» i de ulike eksperimentelle forholdene. I dette eksperimentelle elementet, var også referansefiguren ei «dronning» som ble paret opp ei «kvinne» eller en «mann», hvor samtlige av disse, er av leksikalsk karakter i det tredje eksperimentelle forholdet, yrker/roller.

Andre endringer som ble foretatt i gjennomføringen av eksperimentet utdypes videre i seksjonen *prosedyre*. I tillegg til de 24 eksperimentelle elementene ble det benyttet 12-filler elementer for å oppmuntre pronomenbruk. 6 av disse filler-elementene inneholdt kun bilder av en playmobil-figur (*figur 4A*), og resterende 6 filler-elementer inneholdt to figurer og var designet i lik stil som de eksperimentelle-elementene (*figur 4B*), bare at referansefiguren i filler-elementene aldri var i en tvetydig situasjon (alltid kjønnsinkongruent og situasjonsinkongruent)

A: Singel-Filler**B: Par-Filler**

Figur 4: Variantente til filler-elementene. Par-fillerne var fremstilt så utvetydig som mulig (ulike kjønn+ulike situasjoner).

Siste materialer som ble utviklet for dette eksperimentet var to ulike kort, hvor det ene kortet var grønt med ordet «JA», og det andre kortet var rødt med ordet «NEI». Dette var nødvendig modifikasjon, og er en del-prosess for gjennomføringen av eksperimentet.

Design

Referansefigurene var enten i lik eller ulik situasjon, og var enten av samme kjønn eller av ulike kjønn. Referansefiguren var også enten av leksikalsk eller konseptuell karakter, og ble parett opp mot en konkurrentfigur som var av enten leksikalsk/konseptuell karakter. Det ble brukt en 2 (situasjon: lik vs. ulik situasjon) x 2 (kjønn: lik vs. ulikt kjønn) x 2 (roller: leksikalsk vs. konseptuell) innen-deltaker design. De leksikalske vs. konseptuelle yrkene ble manipulert ved at de 24 eksperimentelle elementene hadde 12 (6 kvinnelige, 6 mannlige) referansefigurer som var leksikalske, og 12 (6 kvinnelige, 6 mannlige) referansefigurer som var konseptuelle. Det ble tatt i bruk fire ulike lister, hvor de fire ulike forholdene fra de 24 eksperimentelle elementene ble fordelt. Det konstante i hvert sitt respektive eksperimentelle element var referansefiguren (eg: dronning). I tillegg til de eksperimentelle elementene, ble det benyttet 4 prøve-elementer og 12 filler-elementer som var like på tvers av listene. Totalt utgjorde en liste 40 runder. Hver liste startet med de samme fire prøve-elementene påfølgende av et filler-element (de første 5 rundene). Deretter dukket det opp et filler-element hver tredje runde (runde 8,11,14 etc.). Tretti-fem deltakere ble tilfeldig valgt inn i en liste, hvor liste 2 og 3 inneholdt åtte deltakere, og liste 1 og 4 hadde ni deltakere.

Prosedyre

Prosedyrene for dette eksperimentet ble gjennomført annerledes fra de opprinnelige eksperimentene fra Fukumura et al. (2011). Dette av to årsaker: (1) assistentens rolle og (2) valg av teknisk utstyr for gjennomføring av eksperimentet. I Fukumura et al. (2011) sine eksperimenter ble assistenten behandlet som en vanlig deltaker under eksperimentene, hvor det ble predeterminert at assistenten skulle ta på seg en rolle hvor assistenten skulle utføre instruksene (kommer mer om deltakerens/assistentens roller under) til deltakeren, som skulle gi disse instruksene. Det var predeterminert ved at før eksperimentene startet, ble det trukket lodd om hvilken rolle deltakeren og assistenten skulle ha. Fukumura et al. (2011) sørget alltid for at deltakeren alltid endte opp som rollen som taler. Det ble også gjennomført post-eksperimentelle spørsmål på om deltakerne trodde assistenten var en reel deltaker eller ikke, noe som viste seg at deltakerne trodde genuint at assistenten var en genuin deltaker. Angående teknisk utstyr, benyttet eksperimentene til Fukumura et al. (2011) et software som tillot dem andre tekniske løsninger for gjennomføringene av rundene av eksperimentet. Det første var at i disse eksperimentene, var det deltakerne som kontrollerte tempoet under eksperimentet. Dette innebærer at det var deltakerne selv som navigerte seg gjennom de ulike del-prosessene i en runde. Det siste var at deltakerne skulle ved bruk av knapper, bekrefte eller avkrefte, om assistenten hadde klart å følge instruksene til deltakerne ved hver endte runde (mer om dette kommer under).

Under eksperimentene gjennomført i denne studien var assistentens rolle avklart (ikke en deltaker, men en støttespiller for å gjennomføre eksperimentet), og at det var klart fra begynnelsen at deltakeren skulle ta på seg rollen som taler. Årsaken til denne endringen, var basert på Ortmann & Hertwig (2002) sine undersøkelser på 'deception' i sosial-psykologiske eksperimenter. Deres meta-analyser oppdaget det at i eksperimenter som gir delvis informasjon på forhånd til deltakerne om at det kan forekomme 'deception', ikke gir noe utslag sammenlignet med deltakere i eksperimenter som ikke får noen lignende forvarsel om 'deception'. Derimot, ble det funnet at i eksperimenter som gjorde deltakerne fullstendig bevisst på studienes formål og at det kom til å forekomme 'deception', hadde et utslag på resultatene. Etersom hverken Fukumura et al. (2011), eller denne studien her, ikke redegjør noen informasjon om at det kan forekomme 'deception', eller ikke, til deltakerne på forhånd, ønsket ikke denne studien å skjule assistentens rolle for deltakerne. Dette også basert på at deltakere under slike eksperimenter har en generell mistanke om at de kan bli villedet (Finnley, 1987).

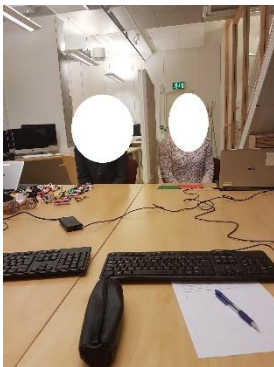
Ved at denne studien benyttet seg av softwaret PowerPoint (v. 2016) som kjøretøy for

å gjennomføre rundene, ble det derfor endringer på prosedyrene i forhold til studien til Fukumura et al. (2011). Den største endringen var at det var nå eksperimentøren som navigerte deltaker og assistenten gjennom rundene, og en annen akkommodering var hvordan deltakerne bekreftet/avkreftet om instruksene som ble gitt til assistenten samstemte på slutten av hver runde.

Dette eksperimentet hadde to roller, en taler og en utøver. Deltakeren fikk rollen som taler, og utøveren var en assistent av eksperimentøren. Rollen til assistenten var som tidligere nevnt, ikke skjult for deltakeren, og deltakeren ble informert om at dette på forhånd av eksperimentet. Deltakeren og assistenten ble setet side om side, med en skillevegg mellom seg med hver sin dataskjerm foran seg. Skilleveggen var til for at deltakeren kun kunne kommunisere med assistenten verbalt (*figur 5A*).

Eksperimentet besto av 40 runder. Hver runde inneholdt 4 bilder (*figur 6*). Før eksperimentet startet gjorde eksperimentøren det klart at eksperimentet omhandlet en-veis verbal kommunikasjon hvor partene ikke kunne se hverandre. Deltakerne fikk beskjed om at de skulle instruere assistenten til å utføre handlinger basert på deres beskrivelser av endringene som forekom på bildene som var i relasjon med hverandre.

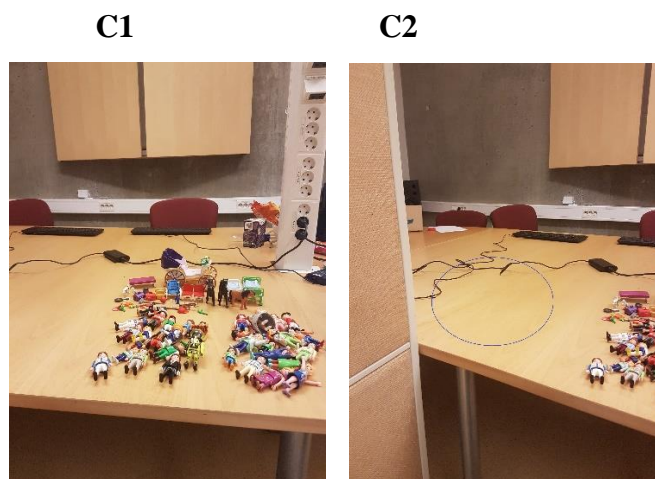
A

Figur 5A: Eksperimentørens perspektiv under eksperimentet. Assistenten er setet på venstre side av skilleveggen, og deltakerne ble plassert på høyre siden.

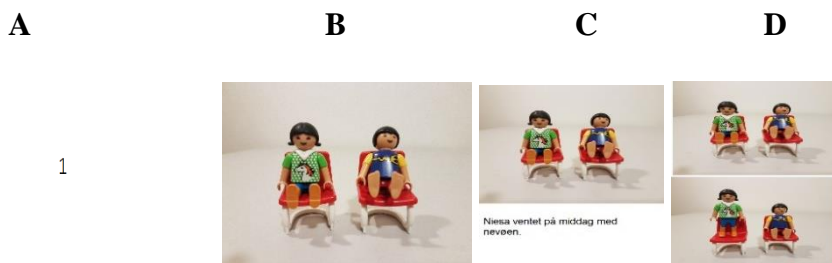

Figur 5B: Deltakerens perspektiv; B1: viser dataskjerm, hvor bilder og kontekstsetninger blir fremvist; B2: En rød teip som deltakeren ikke kunne passere for å sørge for at skilleveggen holdt assistenten avskilt fra å se hverandres ansikt; B3: viser hvordan ser assistenten legger ut figurene som skal matche det deltakeren får fremvist på skjermen.

Figur 5C: Assistentens perspektiv; C1: Figurene plassert foran seg og en dataskjerm som er til høyre utaforbilde; C2: Figurene blir plassert i sirkelen i hver runde.

En runde prosess

Figur 6: Hver runde besto av fire bilder. Bildene ovenfor er et rundeforløp i kronologisk rekkefølge. (6A): rundenummer, (6B): hovedbilde, (6C): hovedbilde + kontekstsetning og (6D): hovedbilde + handlingsbilde.

Ekspérimentet startet med prøve-elementer (N=4) for å gjøre deltaker vant til den eksperimentelle prosedyren. Prøve-elementene var konstruert i samme stil som de

eksperimentelle. Hver runde startet med runde nummeret (*figur 6A*) (eg: «1»), som deltakeren skulle opplese. Dette var tegn på at eksperimentøren kunne navigere deltakeren til neste steg i runden. Deretter ble et bilde fremvist på skjermen til deltakeren og assistenten (*figur 6B*). Assistenten hadde på sin side av bordet tilgjengelige playmobil-figurer (*figur 5C:1*), som skulle gjenskapes ut i fra bilde. Ettersom eksperimentøren hadde åsyn til assistenten, ble ikke neste bilde fremvist før assistenten hadde lagt fram figurene, og gitt et tegn (en hånd gest) på at assistenten hadde fullført oppgaven. Disse figurene ble lagt på midten av bordet (*figur 5C:2*), slikt at deltakeren kunne se at de samme figurene var de samme som på deltakerens egne skjerm. Deretter ble det fremvist hovedbilde + kontekstsetningen (*figur 6C*) på kun deltakeren sin skjerm. Deltakeren leste opp kontekstsetningen slikt at assistenten kunne høre det. Eksperimentøren fremviste så det siste bilde av runden, som igjen bare dukket opp på deltakeren sin skjerm (*figur 6D*: hovedbilde + handlingsbilde). Deltakeren sin oppgave var å beskrive handlingen/endingen som har foregått på de to bildene. Dette fungerte også som instruksene assistenten måtte utføre på de playmobil-figurene som ble plassert på midten av bordet tidligere i runden. Deltakeren bekreftet/avkreftet om nevnte omplasseringer/handlinger av figurene samstemte med det siste bildet (handlingsbildet, nederste bilde på bilde (D) på *figur 5*) som ble framvist på deltakeren dataskjerm ved bruk av et grønt kort som sto «JA» på, eller et rødt kort som det sto «NEI» på.

D1

D2

Figur 5D: Eksperimentørens perspektiv; D1: deltaker bekrefter at endringen som ble foretatt av assistenten samstemte med det siste bilde på figur 5D; D2: Deltaker avkrefter at det samstemte.

Dette kortet løftet deltakerne opp, slikt at kun eksperimentøren kunne se det, som igjen eksperimentøren tok notis av ved å krysse av på et ark. Disse kortene erstattet den siste delprosessen fra Fukumura et al. (2011) sine eksperimenter, hvor deltakerne der enten trykket på en knapp som en bekreftelse/avkreftelse. Etter deltakerne hadde bekreftet/avkreftet, startet

neste runde med nytt bilde nummer (eg: «2»). Hvert eksperiment tok 40-55 minutter å gjennomføre, som også inkluderte signering av samtykkeskjema og post-eksperimentelt intervju.

Resultat

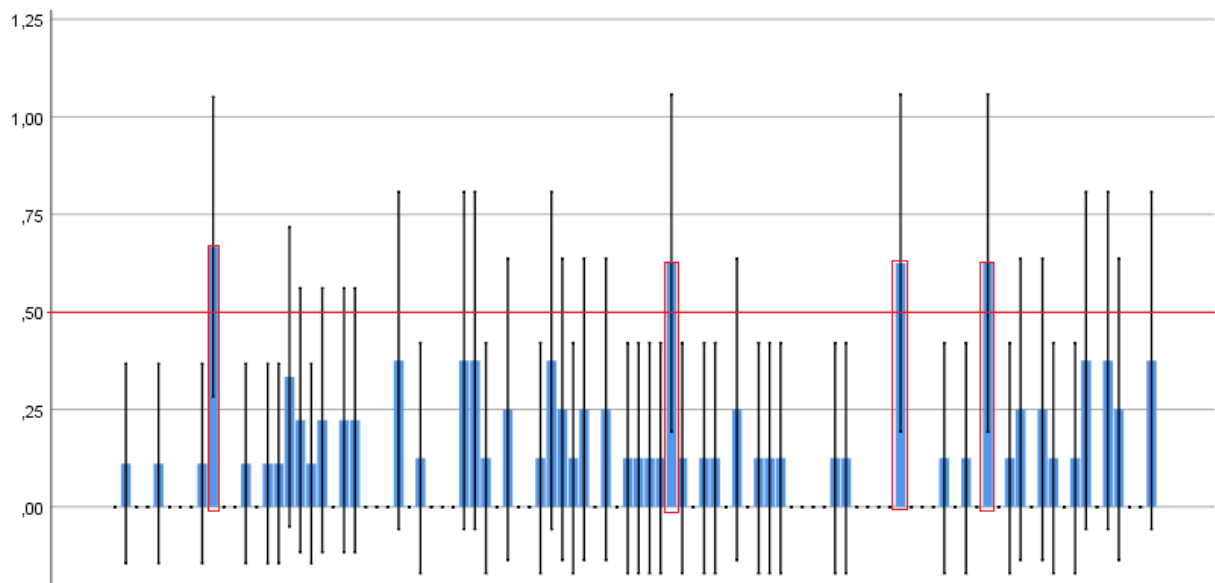
Skåringen baserte seg på om deltakeren produserte pronomen, eller gjentatte-substantiv på referansefiguren på fjerde bilde i hver runde (hovedbilde+ handlingsbilde). Lydopptakene ble omgjort til transkripsjon, hvor så igjen det ble identifisert når deltakerne brukte pronomen, gjentatt substantiv eller ga ugyldig data.

Totalt resulterte det i 732 responser. Av responsene var 5.7% (N=45) i form av pronomen, og 82.1% (N=650) var i form av gjentatt-substantiv. Resterende 12.2% (N=97) var responser der deltakerne brukte andre former for referering enn pronomen eller gjentatt-substantiv (mer om dette under). Responsraten på ugyldig data vekket nysgjerrighet, ettersom eksperiment 2 i Fukumura et al. (2011), var 6% (N=44) ugyldig data. Ugyldig-data var når deltakerne brukte feil substantiv (eg., *Barnet* i stedet for *Niesa*) (N=10), refererte til objektet (eg., *Kurven ligger nå på bakken*) (N=18), endret på refereringen (eg., *Dama...nei, dronningen*) (N=3), refererte til begge (eg., *Begge holder hvert sitt dyr*) (N=1), refererte til hverken av figurene (eg., *Og gikk av bordet*), refererte til konkurrent-figuren (eg., *Bryllupsfiguren står på samme plass med Niesa foran seg som nå har forlatt vognen*) (N=4), når deltakerne brukte andre beskrivelser på figurene (eg., *personen i blått; figuren til venstre*) (N=26).

Det ble undersøkt om det var spesifikke deltakere som produserte unormalt mye ugyldige responser, og hvilke runder deltakerne produserte ugyldige responser. Dette også for å undersøke hvilke eksperimentelle forhold som eventuelt kunne ha forårsaket de ugyldige responsene. To deltakere ytret hverken pronomen, eller en gjentatt-substantiv på over 50% av rundene (disse deltakerne holdt seg konsis til referering av type «figuren til venstre...»). Disse ble ekskludert fra videre analyse. Rundene hvor det ble registrert ugyldig data ble identifisert til deres respektive eksperimentelle elementer.

Fire spesifikke eksperimentelle runder utpekte deg. Alle disse fire rundene hadde alle en konstant, og det var at de inneholdt en konseptuell referanse-figur («Kosmetiker» i to av rundene, og «Cheerleader» i resterende to runder). De andre eksperimentelle forholdene i disse rundene varierte (to av rundene var situasjonsinkongruente; to av rundene var situasjonskongruente; tre av rundene var kjønnskongruente; 1 av rundene var kjønnsinkongruent). Disse elementene var to eksperimentelle forhold fra element 24 (liste 1;

liste 4), og element 16 (liste 3; liste 4) (appendix 3). Gjennomsnittsprøsent på ugyldig-respons på disse rundene var på henholdsvis 66.6%, 62.5%, 62.5% og 62.5%. Ettersom nevnte runder hadde et gjennomsnitt på høyere enn 60% ugyldig-respons, hvor resterende av rundene som mottok ugyldig respons hadde et gjennomsnitt på under 40%, ble disse rundene fjernet fra videre analyser, som utgjorde (N=33) data. Etter å ha fjernet de to deltakerne og de fire eksperimentelle elementene var 90% av responsene enten pronomen (N=44), eller gjentatt-substantiv (N=639) og 10% (N=76) av responsene var ugyldig data som ble ekskludert fra videre analyser.

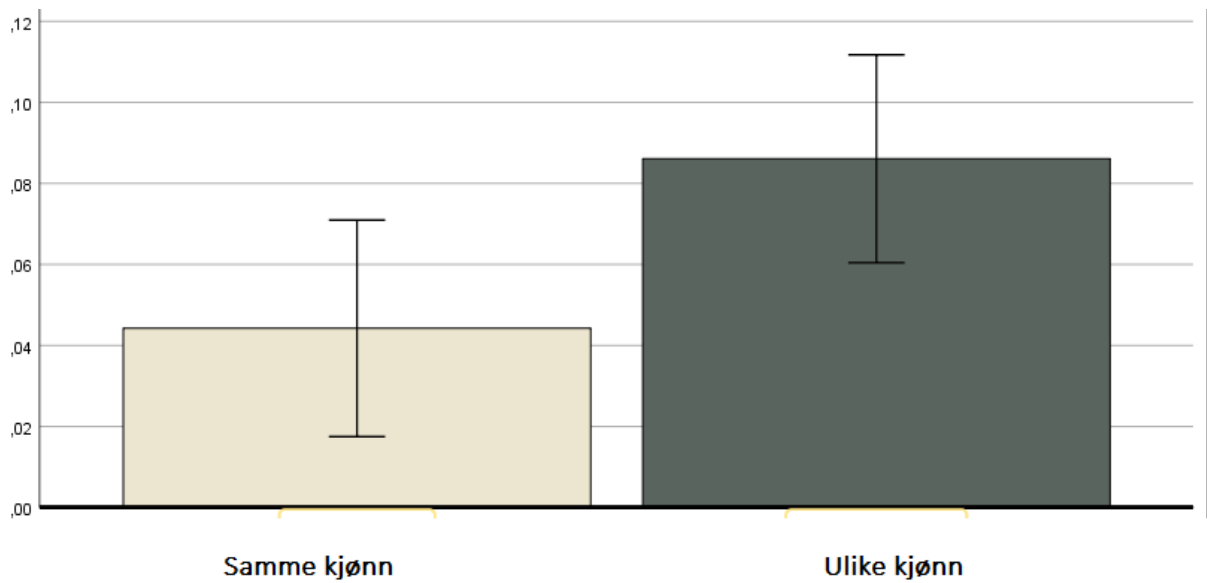

Figur 7: Eksperimentelle runde-elementene som hadde ugyldig data i gjennomsnittsprøsent. Runde-elementene som ble fjernet fra videre analyse hadde gjennomsnittsprøsent på over 50% (over den røde streken).

Analyse

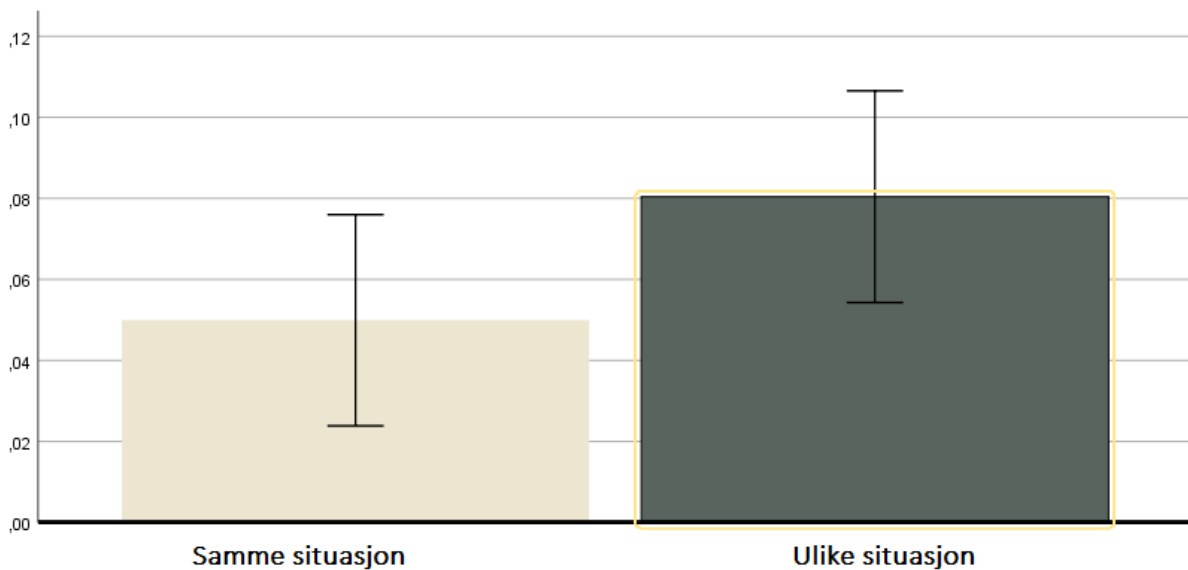
Det ble gjennomført en ANCOVA analyse hvor preferert referering (pronomen/gjentatt-substantiv) var den avhengige variabelen, og hvor de faste faktorene var kjønn (samme/ulike kjønn), situasjon (samme/ulike situasjon) og rolle (leksikalsk/konseptuell referansefigur). Covariatene var deltakerne og de eksperimentelle elementene. Analysene viste en signifikant hoved-effekt for kjønn og rolle, alle andre $p \geq .106$.

Pronomen var mer frekvent da figurene var av ulike kjønn (8.6%), enn da figurene var av samme kjønn (4.4%, se figur (8A), som resulterte i en hoved-effekt av kjønn, $F(1,673)=4.87$, $p < .028$, $\eta^2 = 0.07$. Post-hoc test av Bonferroni resulterte til en gjennomsnittsforskjell = 4.2%, $p < .028$, 95% CI [5%, 7.9%]. Dette støtter den første hypotesen (H1) til denne studien.

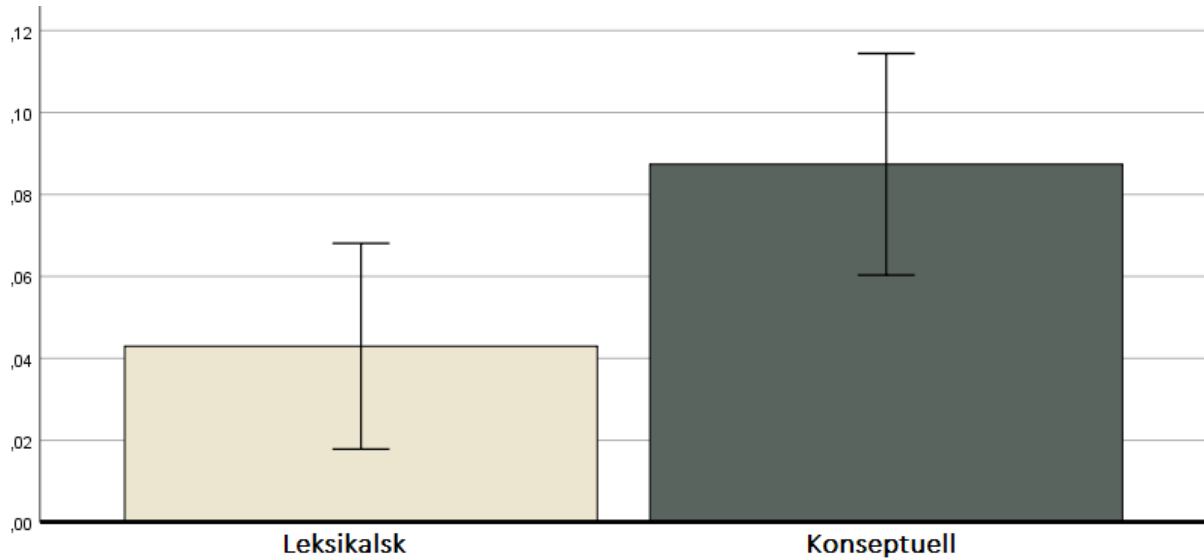
Figur 8A: Pronomenbruk i det eksperimentelle forholdet kjønn.

Ved ulik situasjon-forholdet ble det produsert 8% pronomen, kontra 5% da figurene det var i samme situasjon (se figur 8B). Det ble derimot ikke funnet noen signifikant hoved-effekt på situasjon, $F(1, 673) = 2.63$, $p > .106$, $\eta^2 = .001$. Dette støtter ikke den andre hypotesen (H2), men resultatene er på linje med forventningene på et deskriptivt plan.

Figur 8B: Pronomenbruk i det eksperimentelle forholdet situasjon. Ikke noen signifikant hoved-effekt oppdaget.

Referansefigurens rolle hadde en signifikant hoved-effekt, $F(1, 673) = 5.58$, $p < .019$, $\eta p^2 = .008$, hvor det ble produsert 4.3% pronomener da referanse-figuren var av leksikalsk karakter og 8.7% da referansefiguren var av konseptuell karakter (se figur 8C). Post-hoc test av Bonferroni resulterte til en gjennomsnittsforskjell = 4.4%, $p < .019$, 95% CI [6%, 11.4%]. Resultatene her går i motsatt retning av hva som var forventet i studiens tredje hypotese (H3).

Figur 8C: Pronomenbruk i det eksperimentelle forholdet roller.

Tilslutt, det ble ikke funnet noen signifikante interaksjoner mellom kjønn, situasjon og roller

Diskusjon

Denne studien ønsket å undersøke om pronomenbruket på norsk hadde høyere frekvens under de samme tilfellene som Fukumura et al. (2011) og Fukumura et al. (2013), samt om rollene som ble tilegnet kjønnene, også kunne spille en rolle. De tilfellene som ble undersøkt i overnevnte studier var pronomenbruk i forhold til kongruente tilfeller, kontra inkongruente tilfeller med tanke på kjønn og situasjon. Denne studien fant både forventende funn, ikke-signifikante funn og uforventede funn. Resultatene viste at deltakerne produserte mer pronomen når figurene var av ulike kjønn, enn når de var av samme kjønn. Dette er konsist med hva Fukumura et al. (2011), oppdaget. Frekvensen av pronomenbruk i kjønnsinkongruente tilfeller var høyere enn i kjønnskongruente tilfeller. Overraskende nok, ble det ikke funnet en signifikant hoved-effekt i situasjons-forholdet. Til tross for dette, er det verdt å merke at deltakerne produserte mer pronomen under situasjonsinkongruente tilfeller enn under situasjonskongruente tilfeller. Roller/yrker på referansefiguren hadde også en hoved-effekt. Tilfellene da referanse-figuren var av leksikalsk karakter resulterte i mindre pronomenbruk enn da referanse-figuren var av konseptuell karakter. Dette funnet går motsatt direksjon av hva en av studiens hypoteser var.

Frekvensen av pronomen

Til tross for at det blir oppdaget to signifikante hoved-effekter var ikke frekvensen av pronomenbruk stor generelt. Fukumura et al. (2013) undersøkte pronomenbruken på finsk, som er et kjønnsnøytralt språk, hvor total prosenten på pronomenbruk var på 6%. Der ble det argumentert for at finner generelt produserte få pronomen ettersom den finske pronomen «hän» kan brukes om begge kjønn, som igjen medfører at ethvert tilfelle hvor det er to referenter, vil benyttelsen av «hän» gjøre refereringen tvetydig. Norsk, i likhet med engelsk, har kjønn pronomen, som medfører at tvetydigheten kun oppstår når referentene er av samme kjønn. Dette indikerer at norsk ikke har et like stort tilfelle av tvetydighetsunngåelse som finsk, hvor all pronomenbruk vil føre til tvetydighet (Fukumura et al., 2013). Denne studien i sammenligning, hadde en total prosent på pronomenbruk på 5.7%. Forklaringer på frekvensen av pronomenbruket i denne studien kan ligge i prosedyrene i eksperimentene selv. Arnold & Griffin (2007) mener at likhets-forstyrrelser (similar-based interference) reduserer pronomenbruket og fant ut at en taler ytret færre pronomen om taleren hadde fått oppnevnt en konkurrerende referent på forhånd, enn når taleren ikke får vite om en konkurrerende referent. Likhets-forstyrrelsen ligger i at den konkurrerende referenten deler lignende trekk med hoved-referenten, uten å ta betraktning i videre detaljer som kjønn. En nøkkel-del av eksperimentene

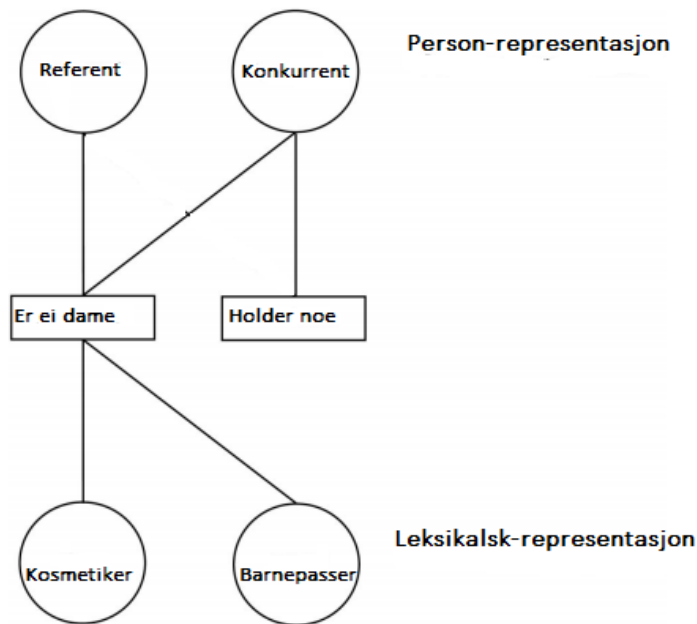
i denne studien var at deltakerne leste opp en kontekstsetning som tar for seg to figurer, referent-figuren, og konkurrent-figuren. Hensikten med kontekstsetningen var å introdusere deltakerne i hver runde til hva figurene var og hva de representerte, men dette kan ha vært nok til å altre talerens ytringer allerede ved dette stadiet. Det reduserte pronomenbruket kan ha blitt forsterket ved at figurene som blir opplest i kontekstsetningen også blir visuelt fremvist, ettersom figurene ble lagt fram foran deltakerne. Fukumura et al. (2010) undersøkte dette, og det ble produsert færre pronomen når det var en konkurrerende referent var visuelt presentert for deltakeren. En annen faktor som kan ha vært med å forsterke den lave frekvensen på pronomenbruk i eksperimentene var hvordan deltakerne opplevde sin rolle. Deltakerne sine roller under eksperimentet var å være taler, og ble fortalt før eksperimentet startet at de skulle instruere en motpart (assistenten) til å utføre handlinger. Dette kan ha medført til at deltakerne ønsket å finne en felles grund (common ground) som har blitt foreslått i *audience design* hypotesen, som tar for seg at taleren tar hensyn til hva slags informasjon mottakeren har, og formulerte seg etter det (Clark & Murphy, 1982). Ved å benytte seg av pronomen øker taleren sannsynligheten på tvetydighet, som kan argumenteres med at det var noe deltakerne ville unngå så mye de kunne ved å holde seg til gjentatte-substantiv da de instruerte assistenten til å plassere figurene i forhold til et bilde assistenten ikke hadde tilgang til. Med tanke på at det eksperimentene vektla at den verbale kommunikasjon kun gikk en vei, hvor assistenten ikke kunne gi noen form for tilbakemeldinger, ble den eneste måten å etablere en felles grund gjort via hvordan figurene ble plassert i deres felles visuelle felt ut i fra instruksene til deltakerne. Ettersom hvert eksperiment gjennomgikk 40 runder ville deltakerne få en bekræftelse/avkreftelse om beskrivelse/instruksene deres var nøyaktige nok. Det kan hende at den konsise måten deltakerne i denne studien instruerte på var et resultat av at de ville være så lite tvetydig som mulig. Derimot oppdaget Horton & Keysar (1996) i sine studier at taleren ikke alltid tar hensyn til hvem mottakeren er, og et av vilkårene for at taleren tar det visuelle-perspektivet til mottakeren er om det ikke er tidsnød. Foretrukne ytringer er i hovedsak egosentrisk, og det er i ettertid taleren i så fall korrigerer og tilpasser ytringene til mottakeren. Studiene til Fukumura et al. (2012) belyser dette også, ved at taleren produserte mer pronomen under et spesifikt forhold uavhengig om taleren visste om mottakeren hadde fått med seg samme kontekstsetning på forhånd. Eksperimentene i denne studien hadde ikke noe tidspress, samt som handlingsutførelsene fra assistenten kan ha fungert som en tilbakemelding på om deltakernes instruks var tilstrekkelig nok. De gangene deltakerne var utydelige, kunne dette resultere i at figurene ble malplassert, som igjen ga deltakerne en mulighet til å tilpasse seg ytringene de påfølgende rundene. Den prefererte refereringen til deltakerne i disse

eksperimentene kan ha fulgt Grice (1975) sine maksimer, hvor deltakerne ikke ønsket å gjøre seg tvetydige, samt som de heller ikke måtte gi for mye informasjon til mottakeren. Ved å gjenta substantivet som ble gitt i kontekstsetningen før instruksene skulle bli gitt, kan deltakerne opplevd at de ga tilstrekkelig med informasjon for at handlingen skulle bli riktig utført av en motpart, framfor å risikere å være tvetydig ved å benytte seg av pronomen. Riktignok, var overnevnte vilkår tilstede under eksperimentene til Fukumura et al. (2011) og Fukumura et al (2013), noe som tilsier at nevnte mekanismer sannsynligvis var i spill under deres studier også. At finske talere produserte totalt 28% (Fukumura et al. 2013) pronomen da de gjorde eksperimentene på engelsk, og 6% på finsk, kan det indikere at en taler kanskje er mer tilbøyelig til å benytte seg av pronomen når en snakker engelsk. Med tanke på at norsk er et språk som markerer kjønn både gjennom pronomen og i substantiver, hvor engelsk i hovedsak markerer det gjennom pronomen, kan det hende at det engelsk (som er et naturlig kjønnnet språk) være et tilfelle hvor pronomen generelt er mer prevalent (Stahlberg et al., 2007).

Kongruenseffekten

Kjønnskongruenseffekten (Fukumura et al., 2011) er som tidligere nevnt, tilstedeværende i kjønnnet språk som engelsk og norsk. En av forklaringene for dette er tvetydighetsunngåelse, som også forekommer i andre kongruente tilfeller. Tvetydige tilfeller reduserer pronomenbruk, og funnene i denne studien finner de samme tendensene. Det ble produsert mer pronomen da kjønnene var av ulike kjønn (kjønns*inkongruens*), og da situasjonene var ulike for figurene (situasjon*inkongruens*). Det ble det ikke funnet en hovedeffekt med tanke på situasjons-forholdet i studien her. En mulig forklaring på det, kan ha vært at handlingene og dets respektive objekter som var involvert i hver runde ikke alltid var identiske i «ulike-situasjon»-forholdet (eg: konkurrent-figuren holder en hund; referansefiguren holder ingenting, men det er en måke rett foran referansefiguren → handlingen er at referanse-figuren løfter en måke i neste bilde). At konkurrent-figuren holdt «noe» i hendene var tiltenkt å være tilstrekkelig med tanke på at referanse-figuren ikke hadde noe i sine hender i første setting (ulike situasjoner). Ved at referanse-figuren etter hvert holder «noe», men «noe annerledes», kan ha medført til at oppmerksomheten blir rettet mot «hvem som holder hva», og som igjen gjør at taleren ønsker å unngå å være tvetydig ved å henvise til referanse-figuren mer eksplisitt (ved å gjenta substantivet), og hva handlingen innebar (taler vil forsikre mottakeren av instruksene at det er referanse-figuren som holder opp anden, og ikke konkurrent-figuren).

Situasjonsinkongruensen kunne vært sterkere om begge figurene endte opp med å holde opp identiske objekter, som kunne økt sannsynligheten for pronomenbruk på referanse-figuren i lignende eksperimentelle runder. Det kan virke til at de underliggende mekanismene til situasjonsinkongruens er annerledes fra kjønnsinkongruens. Fukumura et al. (2013) benytter seg av cue-based retrieval model (Fukumura et al., 2011) til å forklare hvordan kjønns- og situasjonskongruensen er knyttet til referentene i form av node-aktivering. Cue-based retrieval modellen, er en modell som tar for seg talerens hukommelse og kunnskap i form av noder, hvor aktivering av nevnte noder er med å hente ut relevant kunnskap. Aktiveringen forekommer ved sanselige eksponeringer. Kjønn blir i denne modellen sett på som en uavhengig node, ettersom kjønn ikke avgjør en persons sosiale rolle. Når vi skal henvise til en referent aktiveres mest sannsynlig noden kjønn, ettersom alle personer har et kjønn. Når noden kjønn er aktivert, forekommer det på to plan i talerens hukommelse: en person-representasjon og en leksikalsk-representasjon. Leksikalsk-representasjon tilsier hva selve ordet er assosiert med, hvorav person-representasjon er andre aktiveringer som oppstår med referentene. Om personene som skal refereres til er av samme kjønn, vil derfor en node «er ei dame» aktiveres. Noden «er ei dame» forbinder de leksikalske- og person-representasjonene som skaper forstyrrelser i den prefererte ytringen til taleren, i tillegg som kan medføre til at taleren kan forveksle referentene. Hva referentene gjør, og hvilken situasjon referentene er i, er en uavhengig node, som ut i fra cue-based retrieval modellen sier, er kun forbundet med person representasjonene, og ikke de leksikalsk-representasjonene. Om en ser på *figur 9*, som er et av de eksperimentelle forholdene som ble brukt i eksperimentene, ser man forbindelser mellom de to ulike representasjonene som blir forbundet sammen av noden som representerer kjønn, og at det er kun konkurrent-figuren (barnepasser) som har en forbindelse med situasjonen (holder noe). Forstyrrelsen på den prefererte refereringen oppstår ved at i dette tilfellet er at det er kjønnskongruent. Det er derimot ikke noen forbindelse mellom referent-figuren (kosmetikeren) og situasjonen (holder noe), noe som bør øke sannsynligheten for pronomenbruk når en da skal beskrive at referent-figuren også holder opp «noe». Det eksperimentene i denne studien kan ha oversett, er at det «å holde noe» kanskje ikke er spesifikt nok, og at situasjons-noden har andre proponenter (eg. «holder hund» vs. «holder måke») som avgjør om situasjonen oppleves som kongruent, eller inkongruent. Ved at det ikke ble tatt nødvendig hensyn til lignende detaljer, kan det ha påvirket ytringen til deltakerne selv om det på overflaten kan ha sett ut som et situasjonsinkongruent tilfelle.

Figur 9: Cue-based retrieval modellen adaptert fra Fukumura et al. (2011): Diagrammet illustrerer hvordan nodene blir aktivert på en av de eksperimentelle rundene som tar for seg kjønnkongruens + situasjonsinkongruens + to konseptuelle figurer. Kjønnkongruens forstyrrer ytringen til taleren. Situasjonen er kun forbundet med konkurrent-figurer, men den kan oppleve forstyrrelser fra andre noder som ikke har blitt tatt hensyn til under eksperimentene.

Kjønnsroller

Et uforventet funn i denne studien er frekvensen av pronomenbruket når det kom til hvilken rolle/yrke figurene representerte. Figurene hadde enten leksikalsk karakter, eller en konseptuell karakter basert på stereotypier. Det ble spådd på forhånd av eksperimentene at det var de leksikalske figurene som ville ha en høyere sannsynlighet for å bli henvist til med pronomen. Resultatene viste til det motsatte, hvor de konseptuelle figurene hadde høyere pronomenbruk enn de leksikalske figurene. Norsk markerer kjønn i form av pronomen i likhet med engelsk (Stahlberg et al., 2007), men har et særegent tilfelle hvor norsk også har kjønnsmarkeringer via substantiv. Et samfunn har språk innebygd i sitt sosiale system, som igjen blir utgangspunktet på utvikling av sosiale kognisjoner (Holtgraves & Kashima, 2008). Prewitt-Freilino et al. (2012) forklarer at kjønn språk har blitt til basert på lingvistisk asymmetri og ubalanserte generiske former, som indirekte henviser til menns og kvinners status annerledes. Kjønn-asymmetri forekommer ved leksikalsk markering som involverer kjønn (eg. konge - mann; dronning - kvinne). Leksikalsk kjønnsmarkering forekommer også ved yrker i substantiver på norsk, som i flyvert og flyvertinne. Ved at den kvinnelige formen i dette eksemplet for samme yrke kommer som en forlengelse, gjør at en tenker at den generiske formen for yrket er mannlig. Dette er også tendensen når vi henviser til et yrke i

flertall med den maskuline formen (flyvertene) (Gygax et al., 2007). At den maskuline formen blir ansett som både kjønnsrettet og generisk resulterer i en sosial kognisjon som bevisst eller underbevisst assosierer enkelte yrker med det mannlige kjønn, og også at det er «standard». Dette er en basis for persepsjon av kjønn, og kjønns-stereotypi i språk (Prewitt-Freilino et al., 2012). Denne studien ønsket å separere leksikalske roller fra konseptuelle stereotypiske roller så distinkt som mulig. Derfor ble yrker som overnevnte flyvert/flyvertinne utelatt, ettersom de har leksikalsk kjønnsverdi i sin definisjon. For konseptuelle roller ble det mer fokus på roller/yrker som er aktuelle eller har relevans i Norge (eg. sykepleier, barnepasser, cheerleader, snekker, jeger, rørlegger) som ikke hadde kjønn i deres leksikalske definisjon, men heller en stereotypisk vekt (Misersky et al., 2014). Denne studien oppdaget økt pronomenbruk da referanse-figuren var av konseptuell karakter, noe som kan vise hvor sterk kjønns-stereotypi kan være. Antagelsen var på forhånd at roller/yrker som hadde leksikalsk karakter, ville ha en større frekvens på pronomen ettersom disse rollene er bundet til kjønn. Implikasjoner dette medfører er at språket er med å forsterke hvordan en opplever ulike grupper av mennesker, som igjen kan gi utfordringer i en verden som streber mot å unngå stereotyper og diskrimineringer basert på kjønn. Det har blitt funnet at mennesker som skårer høyt på sexistisk språk, også er mer utsatt for å benytte seg av kjønns-stereotyper (Prewitt-Freilino et al., 2012). Hvordan en benytter seg av noe som virker så enkelt på overflaten som pronomen, kan altså føre til utfordringer på andre fronter. Derimot kan resultatene har forekommet av eksperimentelle materiell. Enkelte av de konseptuelle figurene hadde relativt lange rolle/yrkes navn (eg. racerbilsjåfører; gruvarbeideren; bryllupsplanleggeren; husholderen). Dette forløpet opplevde ikke de leksikalske figurene, hvor rollene/yrkene hadde kortere, om ikke også enklere uttalelser (eg. tanta; prinsen; kongen; niesa). At pronomen hadde lavere frekvens da det var en leksikalsk-figur kan ha vært et resultat av at disse substantivene var lettere å gjenta enn de konseptuelle, og derfor også årsaken til at pronomen hadde en høyere frekvens da det var en konseptuell-figur ettersom under de omstendighetene ville det vært lettere å benytte seg av pronomen (Bard&Ayett, 2005). De fire elementene som ble fjernet fra analysen inneholdt alle en konseptuell referanse-figur, som kan bety at deltakerne hadde større utfordringer med å identifisere rollene/yrkene som ble tilegnet de konseptuelle i studiens eksperimenter, og derfor tydd til andre refereringsformer som inkluderer pronomenbruk. Dette kan reflektere hvorfor ugyldig respons i denne studien var på 10% (N=76), hvor ugyldig data på engelsktalere i Fukumura et al. (2011) ex. 2 var 8% (N= 44), Fukumura et al. (2013) på finsk var 6% (N=43) og Fukumura et al. (2013) da finske talere gjennomførte det på engelsk var på 6% (N=43).

Assistentens rolle under eksperimentene

Et siste moment som er verdt å notere seg som kan ha påvirket naturen til eksperimentene i denne studien, var rollen til assistenten. Under eksperimentene til Fukumura et al. (2011) var assistentens rolle skjult for deltakerne. Den var skjult i den forstand at deltakerne ble ledet til å tro at assistenten var en genuin deltaker i eksperimentet, og post-testene til Fukumura et al. (2011) viste til at deltakerne ikke koblet sammen at assistenten var en del eksperimentene. Det ble sørget for at assistenten alltid fikk rollen som mottakeren og den som skulle utføre instruksene, og deltakerne alltid fikk rollen som taler ved en pre-planlagt loddtrekning. Assistentens rolle i denne studien var alltid transparent for deltakerne. Det vil si at deltakerne visste at assistenten var en del av eksperimentet fra begynnelsen av, hvorav i studien til Fukumura et al. (2011) ikke gjorde det. Spørsmålet er om dette kan hatt noen innvirkning på måten deltakerne responderte til dette. Etersom deltakerne i denne studien var bevisstgjort på at assistenten var en del av eksperimentene, kan dette ha ført til at deltakerne kan ha tillagt egne tanker på hva eksperimentene omhandlet. En deltaker som instruerer en annen person som en tror er en deltaker, er en annen setting enn når en deltaker instruerer en annen person som en vet er en del av eksperimentet. Ortmann & Hertwig (2002) gjorde en litteratur søk på studier som tok for seg 'deception', og sammenlignet studier som forvarslet deltakerne fullstendig om eksperimentet inneholder deception, med studier som delvis varslet deltakerne på forhånd. Det de oppdaget var at på studiene hvor deltakerne fikk vite om at eksperimentet inneholdt deception og eksperimentenes ordentlige hensikt, var at det påvirket de avhengige variablene, hvorav studiene hvor deltakerne bare fikk delvis informasjon om deception, ikke hadde noe forskjell studier hvor deltakerne ikke fikk noe informasjon om dette i det hele tatt. Finney (1987) sitt syn på dette er at dette kan bekrefte tanken at om at deltakerne generelt er mistenkelige ovenfor at de kan bli lurt under eksperimenter, og det er derfor at det ikke ble funnet noe betydelig forskjeller fra deltakere i studier som fikk delvis informasjon, og deltakerne i studier som ikke fikk noe informasjon. Fukumura et al. (2011) sine eksperimenter tilhører den siste kategorien (ingen informasjon om 'deception'). Eksperimentene i denne studien hadde som nevnt ingen 'deception', men man kan argumentere for at ettersom det ikke ble påpekt at eksperimentene ikke inneholdt deception eksplisitt til deltakerne på forhånd, kan deltakerne i denne studien tilhøre samme kategori som Fukumura et al. (2011) sine eksperimenter. Deltakerne kan ha sett etter andre tilsiktete mål ved denne studien, til tross for at deltakerne fikk vite at eksperimentet ønsket å undersøke norsk språkproduksjon. Dette kom frem under post-eksperimentelle intervjuer, hvor deltakerne lurte på hva eksperimentet *virkelig* omhandlet. Eksempler er at mange av

deltakerne trodde det gikk ut på hvor fort en ga instruksjer, hvor nøye instruksene skulle være med tanke på nøyaktig posisjon og at kontekstsetningene som ble opplest tilslutt utgjorde et eventyr. Viktigst av alt var at ingen av deltakerne gjettet at det omhandlet refereringsformen på referanse-figuren (pronomen vs. gjentatt substantiv). Dette taler for hvordan Finney (1987) anser deltakere som generelt litt mistenkelige angående sosial psykologiske eksperimenter, og kanskje ikke hadde noe betydelig påvirkning ved at deltakerne i denne studien visste om at assistenten var en del av eksperimentet.

Oppsummering

Funnene i denne studien viser det at pronomenbruket i norskspråket også påvirket av mekanismene som eksisterer i litteraturen (Fukumura et al. 2011; Arnold et al. 2000). At konseptuelle kjønns-stereotyper resulterte til mer pronomenbruk enn hva denne studien kategoriserte som leksikalske, var et uforventet funn, som en kanskje bør ta hensyn til videre når en undersøker pronomenbruk. Implikasjonene av dette viser at stereotypiske kjønnsroller har en større rolle enn forventet når det angår både språk og kognisjon (Prewitt-Freilino et al., 2012; Holtgraves & Kashima, 2008).

Konklusjon

Denne studien virke til å støtte tidligere litteratur angående pronomenbruk. Spesifikt ble det funnet en hoved-effekt på pronomenbruk når kjønnene var ulike. Det ble ikke funnet en hoved-effekt på situasjon når det gjaldt ulike situasjon som forhåndsantatt, men det var en relativ høyere frekvens av pronomen var i situasjonsinkongruente tilfeller enn når figurene var i samme situasjon. Det siste funnet som denne studien ønsket å undersøke videre, var at det var en høyere frekvens av pronomenbruk på konseptuelle stereotyper enn leksikalske roller/yrker.

Ved videre forskning bør en ta mer hensyn til utvelgelse av stereotypiske roller, og hvordan eventuelt figurene «matcher» nevnte stereotypiske roller. Det ble ikke gjennomført nok tester på dette ved utvikling av de konseptuelle figurene i denne studien hvor begrensede ressurser spilte inn. I tillegg bør en være nøyer med hvordan en manipulerer situasjonsforholdene med tanke på at objekter bør være identiske, noe som ikke ble behandlet altfor nøye i denne studien. Avslutningsvis hadde det også vært interessant å gjennomføre eksperimentene hvor det hadde blitt implementert tidspress på deltakerne mellom hver runde, ettersom det skal visstnok påvirke hvordan en person prefererer sin referering.

Litteraturliste

- Arnold, J. E., Eisenband, J. G., Brown-Schmidt, S., & Trueswell, J. C. (2000). The rapid use of gender information: Evidence of the time course of pronoun resolution from eye tracking. *Cognition*, 76, B13–B26. doi: 10.1016/S0010-0277(00)0073-1
- Arnold, J. E., & Griffin, Z. M. (2007). The effect of additional character on choice of referring expression: Everyone counts. *Journal of Memory and Language*, 56, 521–536. doi: 10.1016/j.jml.2006.09.007
- Bard, E. G., & Aylett, M. (2005). Referential form, duration, and modelling the listener in spoken dialogue. In J. Trueswell & M. Tanenhaus (Eds.), *Approaches to studying world-situated language use: Bridging the language-as-product and language-as-action traditions* (173–191). Cambridge, MA: MIT Press.
- Clark, H.H., & Murphy, G.L. (1982). Audience Design in Meaning and Reference. *Advances in Psychology*, 9, 287-299. doi: 10.1016/S0166-4115(09)60059-5
- Finnley, P.D. (1987). When Consent Information Refers to Risk and Deception: Implications for Social Research. *Implications for social research. Journal of Social Behavior & Personality*, 2(1), 37-48. Hentet fra <http://psycnet.apa.org/record/1988-15950-001>
- Fukumura, K., Hyönä, J., & Schofield, M. (2013). Gender Affects Semantic Competition: The Effect of Gender in a Non-Gender-Marking Language. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 39(4), 1012-1021. doi: 10.1037/a0031215
- Fukumura, K., & Van Gompel, R. P. G. (2012). Producing pronouns and definite noun phrases: Do speakers use the addressee's discourse model? *Cognitive Science*, 36, 1289–1311. doi: 10.1111/j.1551-6709.2012.01255.x
- Fukumura, K., Van Gompel, R.P.G., Harley, T. & Pickering, M.J. (2011). How does similarity-based interference affect the choice of referring expression?. *Journal of Memory and Language*, 65, 331-344. doi: 10.1016/j.jml.2011.06.001
- Fukumura, K., Van Gompel, R. P. G., & Pickering, M. J. (2010). The use of visual context during the production of referring expressions. *Quarterly Journal of Experimental Psychology*, 63, 1700–1715. doi: 10.1080/17470210903490969
- Gabriel, U., & Gygax, P. (2008). Can societal language amendments change gender representation? The case of Norway. *Personality and Social Sciences*, 49, 451-457. doi: 10.1111/j.1467-9450.2008.00650.x
- Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. In P. Cole & J. Morgan (Eds.), *Syntax and semantics Vol. III: Speech acts* (41–58). New York: Academic Press.
- Gygax, P., Gabriel, U., Sarrasin, O., Oakhill, J., & Graham, A. (2007). Generically intended, but specifically interpreted: When beauticians, musicians, and mechanics are all men. *Language and Cognitive Processes*, 23(3), 464-485. doi: 10.1080/01690960701702035
- Holtgraves, T.M., & Kashima, Y. (2008). Language, Meaning and Social Cognition. *Personality and Social Psychology Review*, 12(1), 73-94. doi: 10.1177/1088868307309605
- Horton, W. S., & Keysar, B. (1996). When do speakers take into account common ground? *Cognition*, 59, 91–117. doi:10.1016/0010-0277(96)81418-1
- McGarty, C., Yzerbyt, V. Y., & Spears, R. (2002). *Stereotypes as explanations: The formation of meaningful beliefs about social groups*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Microsoft Office 365, Powerpoint (2016).
- Misersky et al. (2014). Norms on the gender perception of role nouns in Czech, English, French, German, Italian, Norwegian, and Slovak. *Behav Res Methods*, 46(3), 841-871. doi: 10.3758/s13428-013-0409-z
- Ortmann, A., & Hertwig, R. (2002). The Costs of Deception: Evidence from Psychology. *Experimental Economics*, 5, 111-131. doi: 10.2139/ssrn.1502853

Prewitt- Freilino, J.L., Caswell, T.A. & Laakso, E.K. (2012). The Gendering of Language: A Comparison of Gender Equality in Countries with Gendered, Natural Gender, and Genderless Languages. *Sex Roles*, 66(3-4), 268-281. doi: 10.1007/s11199-011-0083-5

Stahlberg, D., Braun, F., Irmen, L., & Sczesny, S. (2007). Representation of the sexes in language. In K. Fiedler (Ed.), *Social communication* (pp. 163-187). New York, NY: Psychology Press.

Ung.no. (2017.10.05). Kjønnssidentitet. Hentet fra https://www.ung.no/identitet/1004_Kj%C3%B8nnsidentitet.html 18.05.2017

UNwomen. (2017.10.05). Concepts and definition. Hentet fra <http://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm> 18.04.2017

Appendices

Appendix 1 – Kontekstsetninger

*Element 1-12 har en leksikalsk referanse-figur

*Element 13-24 har en konseptuell referanse-figur

*Tekst i *kursiv* = Referanse-figuren

*Fremhevet tekst var den tiltenkte handlingen referanse-figuren i elementet utførte.

Element 1: *Prinsen* besøkte hagen med Gutten/Jenta. **Prinsen holder blomster.**

Element 2: *Mannen* dro til skogen med Prinsen/Prinsessen. **Mannen løfter en stekepanne.**

Element 3: *Kongen* kom ut av huset med Nevøen/Niesa. **Kongen holder en feiekost.**

Element 4: *Jenta* besøkte slottet med Tanta/Onkelen. **Jenta går av hesten.**

Element 5: *Dronningen* var invitert til palasset med Kvinnen/Mannen. **Dronningen holder en hund.**

Element 6: *Kvinnen* dro til elven med Prinsessen/Prinsen. **Kvinnen holder en måke.**

Element 7: *Gutten* utforsket hulen med Gruvearbeideren/Cheerleaderen. **Gutten setter seg ned.**

Element 8: *Nevøen* hadde en samtale med Rørleggeren/Au-pairen. **Nevøen setter seg på en hest.**

Element 9: *Onkelen* nøt en diskusjon med Racerbilsjåføren/Kosmetikeren. **Onkelen legger seg ned på ryggen.**

Element 10: *Niesa* dro til racerbanen med Bryllupsplanleggeren/Snekkeren. **Niesa går av vognen.**

Element 11: *Prinsessen* gikk tur med Husholderen/Data-eksperten. **Prinsessen holder en kurv.**

Element 12: *Tanta* dro fra sykehuset med Barnepasserer/Astronauten. **Tanta satt seg ned på en rullestol.**

Element 13: *Gruvearbeideren* snakket politikk med Kongen/Dronningen. **Gruvearbeideren holder et sverd.**

Element 14: *Snekkeren* sluknet en brann med Mannen/Kvinnen. **Snekkeren holder en flaske.**

Element 15: *Rørleggeren* rømte fra fengslet med Nevøen/Niesa. **Rørleggeren holder en fiolin.**

Element 16: *Cheerleaderen* dro til slagmarken med Tanta/Onkelen. **Cheerleaderen mister motorsagen på bakken.**

Element 17: *Au-pairen* diskuterte været med Prinsessen/Prinsen. **Au-pairen mister kista på bakken.**

Element 18: *Bryllupsplanleggeren* hadde det gøy med Jenta/Gutten. **Bryllupsplanleggeren går ned fra bordet.**

Element 19: *Jegeren* dro til innsjøen med Tyven/Førskolelæreren. **Jegeren mister glasset.**

Element 20: *Guvernøren* hadde besøk av Bonden/Ridelæreren. **Guvernøren la seg i senga.**

Element 21: *Astronauten* dro til stranden med Resepsjonisten/Fysikk-studenten. **Astronauten mister tennis-racketten på bakken.**

Element 22: *Sykepleieren* hadde en pause med Kosmetikeren/Racerbilsjåføren. **Sykepleieren setter seg på stolen.**

Element 23: *Ridelæreren* dro til landsbyen med Cheerleaderen/Gruvearbeideren. **Ridelæreren går av hesten.**

Element 24: *Kosmetikeren* reiste landet rundt med Barnepasserer/Astronauten. **Barnepasserer holder en måke.**

Filler 1: *Kongen* dro på jobbintervju. **Kongen sto på en stol.**

Filler 2: *Tyven* spilte sjakk. **Tyven satt seg på senga.**

Filler 3: *Gutten* spiste fire hamburgere. **Gutten gikk av hesten.**

Filler 4: *Dronningen* så på veggen. **Dronningen mistet blomstene.**

Filler 5: *Førskolelæreren* sydde klær. **Førskolelæreren tok av seg brillene.**

Filler 6: *Ridelæreren* tjente penger. **Ridelæreren løftet armene i været.**

Filler 7: *Prinsen* lagde middag med Prinsessen. **Prinsen går ned fra benken.**

Filler 8: *Mannen* utsatte husvasken med Kvinnen. **Mannen holder capsen i hånda.**

Filler 9: *Au-pairen* studerte med Rørleggeren. **Au-pair reiste seg opp.**

Filler 10: *Resepsjonisten* jobbet med Fysikk-studenten. **Resepsjonisten la fra seg brevet på bakken.**

Filler 11: *Tanta* ryddet kjelleren med Astronauten. **Tanta gikk ned fra bøtten.**

Filler 12: *Nevøen* var på butikken med Cheerleaderen. **Nevøen gikk ut av kurven.**

Prøve 1: *Niesa* ventet på middag med Nevøen. **Niesa står på stolen.**

Prøve 2: *Tanta* var på ferie med Onkelen. **Tanta mistet ballen på bakken.**

Prøve 3: *Sykepleieren* lagde mat med Husholderen. **Sykepleieren holder en fiolin.**

Prøve 4: *Racerbilsjåføren* kjøpte klær sammen med Gruvearbeideren. **Racerbilsjåføren reiser seg fra rullestolen.**

Appendix 2 – Lister

*E = Element nummer

*KK = Kjønnkongruent

*SK = Situasjonkongruent

*Blå = 100% Kongruente elementer

*KiK = Kjønnsinkongruent

*SiK = Situasjonsinkongruent

*Rød = Kjønnkongruente

Runde	Liste 1	Liste 2	Liste 3	Liste 4
1	Prøve 1	Prøve 1	Prøve 1	Prøve 1
2	Prøve 2	Prøve 2	Prøve 2	Prøve 2
3	Prøve 3	Prøve 3	Prøve 3	Prøve 3
4	Prøve 4	Prøve 4	Prøve 4	Prøve 4
5	Filler 1	Filler 1	Filler 1	Filler 1
6	E1-KK/SK	E22-KK/SK	E3-KK/SK	E16-KK/SK
7	E16-KK/SiK	E1-KK/SiK	E22-KK/SiK	E3-KK/SiK
8	Filler 7	Filler 7	Filler 7	Filler 7
9	E3-KiK/SK	E16-KiK/SK	E1-KiK/SK	E22- KiK/SK
10	E22-KiK/SiK	E3-KiK/SiK	E16-KiK/SiK	E1-KiK/SiK
11	Filler 3	Filler 3	Filler 3	Filler 3
12	E5-KK/SK	E18-KK/SK	E7-KK/SK	E20-KK/SK
13	E20-KK-SiK	E5-KK/SiK	E18-KK/SiK	E7-KK/SiK
14	Filler 4	Filler 4	Filler 4	Filler 4
15	E7-KiK/SK	E20-KiK/SK	E5- KiK/SK	E18-KiK/SK
16	E18-KiK/SiK	E7-KiK/SiK	E20-KiK/SiK	E5-KiK/SiK
17	Filler 10	Filler 10	Filler 10	Filler 10
18	E9-KK/SK	E14-KK/SK	E11-KK/SK	E24-KK/SK
19	E24-KK/SiK	E9-KK/SiK	E14-KK/SiK	E11-KK/SiK
20	Filler 6	Filler 6	Filler 6	Filler 6
21	E11-KiK/SK	E24-KiK/SK	E9-KiK/SK	E14-KiK/SK
22	E14-KiK/SiK	E11-KiK/SiK	E24-KiK/SiK	E9-KiK/SiK
23	Filler 2	Filler 2	Filler 2	Filler 2
24	E13-KK/SK	E10-KK/SK	E15-KK/SK	E4-KK/SK
25	E4-KK/SiK	E13-KK/SiK	E10-KK/SiK	E15-KK/SiK
26	Filler 8	Filler 8	Filler 8	Filler 8
27	E15-KiK/SK	E4-KiK/SK	E13-KiK/SK	E10-KiK/SK
28	E10-KiK/SiK	E15-KiK/SiK	E4-KiK/SiK	E13-KiK/SiK
29	Filler 9	Filler 9	Filler 9	Filler 9
30	E17-KK/SK	E6-KK/SK	E19-KK/SK	E8-KK/SK
31	E8-KK/SiK	E17-KK/SiK	E6-KK/SiK	E19-KK/SiK
32	Filler 5	Filler 5	Filler 5	Filler 5
33	E19- KiK/SK	E8-KiK/SK	E17-KiK/SK	E6-KiK/SK
34	E6-KiK/SiK	E19-KiK/SiK	E8-KiK/SiK	E17-KiK/SiK
35	Filler 11	Filler 11	Filler 11	Filler 11
36	E21-KK/SK	E2-KK/SK	E23-KK/SK	E12-KK/SK
37	E12-KK/SiK	E21-KK/SiK	E2-KK/SiK	E23-KK/SiK
38	Filler 12	Filler 12	Filler 12	Filler 12
39	E23-KiK/SK	E12-KiK/SK	E21-KiK/SK	E2-KiK/SK
40	E2-KiK/SiK	E23-KiK/SiK	E12-KiK/SiK	E21-KiK/SiK

Appendix 3 – Eksperimentelle elementer

*Element 1-12 = Leksikalsk referanse-figur

*Element 13-24 = Konseptuell referanse-figur

Element 1

Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (**Liste 1**)

Kjønnskongruent + Situasjon**inkongruent** (**Liste 2**)

Kjøn**nsinkongruent** + Situasjonkongruent (**Liste 3**)

Kjøn**nsinkongruent** + Situasjon**inkongruent** (**Liste 4**)

*Element 2*Kjønnkongruent + Situasjonskongruent (**Liste 2**)

Mannen dro til skogen med prinsen.

Kjønnkongruent + Situasjonsinkongruent (**Liste 3**)

Mannen dro til skogen med prinsen.

Kjønnsinkongruent + Situasjonskongruent (**Liste 4**)

Mannen dro til skogen med prinsessen.

Kjønnsinkongruent + Situasjonsinkongruent (**Liste 1**)

Mannen dro til skogen med prinsessen.

Element 3

Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 3)

Kongen kom ut av huset med nevøen.

Kjønnskongruent + Situasjoninkongruent (Liste 4)

Kongen kom ut av huset med nevøen.

Kjønnsinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 1)

Kongen kom ut av huset med niesa.

Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 2)

Kongen kom ut av huset med niesa.

Element 4

Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 4)

Jenta besøkte slottet med tanta.

Kjønnskongruent + Situasjoninkongruent (Liste 1)

Jenta besøkte slottet med tanta.

Kjønnsinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 2)

Jenta besøkte slottet med onkelen.

Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 3)

Jenta besøkte slottet med onkelen.

Element 5

Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 1)

Dronningen var invitert til palasset med kvinnen.

Kjønnskongruent + Situasjoninkongruent (Liste 2)

Dronningen var invitert til palasset med kvinnen.

Kjønnsinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 3)

Dronningen var invitert til palasset med mannen.

Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 4)

Dronningen var invitert til palasset med mannen.

*Element 6*Kjønnkongruent + Situasjonskongruent (**Liste 2**)

Kvinnen dro til elven med prinsessen.

Kjønnkongruent + Situasjonsinkongruent (**Liste 3**)

Kvinnen dro til elven med prinsessen.

Kjønnsinkongruent + Situasjonskongruent (**Liste 4**)

Kvinnen dro til elven med prinsen.

Kjønnsinkongruent + Situasjonsinkongruent (**Liste 1**)

Kvinnen dro til elven med prinsen.

Element 7

Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 3)

Gutten utforsket hulen med gruvearbeideren.

Kjønnkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 4)

Gutten utforsket hulen med gruvearbeideren.

Kjønnsinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 1)

Gutten utforsket hulen med cheerleaderen.

Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 2)

Gutten utforsket hulen med cheerleaderen.

Element 8

Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 4)

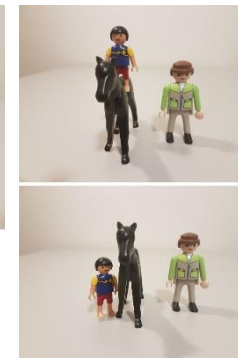
Nevøen hadde en samtale med rørlæggeren.

Kjønnskongruent + Situasjoninkongruent (Liste 1)

Nevøen hadde en samtale med rørlæggeren.

Kjønnsinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 2)

Nevøen hadde en samtale med au-pairen

Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 3)

Nevøen hadde en samtale med au-pairen

Element 9

Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 1)

Onkelen nøy en diskusjon med
racerbilsjåføren.

Kjønnkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 2)

Onkelen nøy en diskusjon med
racerbilsjåføren.

Kjønnsinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 3)

Onkelen nøy en diskusjon med
kosmetikeren.

Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 4)

Onkelen nøy en diskusjon med
kosmetikeren.

*Element 10***Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 2)**

Niesa dro til racerbanen med bryllupsplanleggeren.

Kjønnskongruent + Situasjonsinkongruent (Liste 3)

Niesa dro til racerbanen med bryllupsplanleggeren.

Kjønnssinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 4)

Niesa dro til racerbanen med snekkeren.

Kjønnssinkongruent + Situasjonsinkongruent (Liste 1)

Niesa dro til racerbanen med snekkeren.

*Element 11***Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 3)**

Prinsessen gikk tur med husholderen.

Kjønnskongruent + Situasjoninkongruent (Liste 4)

Prinsessen gikk tur med husholderen.

Kjønnsinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 1)

Prinsessen gikk tur med data-eksperten.

Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 2)

Prinsessen gikk tur med data-eksperten.

Element 12

Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 4)

Tanta dro fra sykehuset med barnepasseren.

Kjønnskongruent + Situasjoninkongruent (Liste 1)

Tanta dro fra sykehuset med barnepasseren.

Kjønnsinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 2)

Tanta dro fra sykehuset med astronauten.

Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 3)

Tanta dro fra sykehuset med astronauten.

Element 13

Kjønnkongruent + Situasjonkongruent (Liste 1)

Gruvearbeideren snakket politikk med kongen.

Kjønnkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 2)

Gruvearbeideren snakket politikk med kongen.

Kjønninkongruent + Situasjonkongruent (Liste 3)

Gruvearbeideren snakket politikk med dronningen.

Kjønninkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 4)

Gruvearbeideren snakket politikk med dronningen.

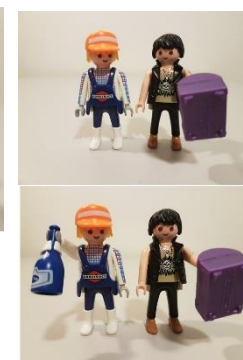

*Element 14*Kjønnkongruent + Situasjonkongruent (**Liste 2**)

Snekkeren sluknet en brann med mannen.

Kjønnkongruent + Situasjon*inkongruent* (**Liste 3**)

Snekkeren sluknet en brann med mannen.

Kjønn*inkongruent* + Situasjonkongruent (**Liste 4**)

Snekkeren sluknet en brann med kvinnen.

Kjønn*inkongruent* + Situasjon*inkongruent* (**Liste 1**)

Snekkeren sluknet en brann med kvinnen.

*Element 15*Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (**Liste 3**)

Rørleggeren rømte fra fengsel med nevøen.

Kjønnskongruent + Situasjon*inkongruent* (**Liste 4**)

Rørleggeren rømte fra fengsel med nevøen.

Kjønn*inkongruent* + Situasjonkongruent (**Liste 1**)

Rørleggeren rømte fra fengslet med niesa.

Kjønn*inkongruent* + Situasjon*inkongruent* (**Liste 2**)

Rørleggeren rømte fra fengslet med niesa.

*Element 16***Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 4)**

Cheerleaderen dro til slagmarken med tanta.

Kjønnskongruent + Situasjoninkongruent (Liste 1)

Cheerleaderen dro til slagmarken med tanta.

Kjønnsinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 2)

Cheerleaderen dro til slagmarken med onkelen.

Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 3)

Cheerleaderen dro til slagmarken med onkelen.

*Element 17***Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 1)**

Au-pairen diskuterte været med prinsessen.

Kjønnskongruent + Situasjon*ink*ongruent (Liste 2)

Au-pairen diskuterte været med prinsessen.

Kjønns*ink*ongruent + Situasjonkongruent (Liste 3)

Au-pairen diskuterte været med prinsen.

Kjønns*ink*ongruent + Situasjon*ink*ongruent (Liste 4)

Au-pairen diskuterte været med prinsen.

*Element 18***Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 2)**

Bryllupsplanleggeren hadde det gøy med jenta.

Kjønnskongruent + Situasjon*inkongruent* (Liste 3)

Bryllupsplanleggeren hadde det gøy med jenta.

Kjønns*inkongruent* + Situasjonkongruent (Liste 4)

Bryllupsplanleggeren hadde det gøy med gutten.

Kjønns*inkongruent* + Situasjon*inkongruent* (Liste 1)

Bryllupsplanleggeren hadde det gøy med gutten.

*Element 19***Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 3)**

Jegeren dro til innsjøen med tyven.

Kjønnskongruent + Situasjoninkongruent (Liste 4)

Jegeren dro til innsjøen med tyven.

Kjønnsinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 1)

Jegeren dro til innsjøen med førskolelæreren.

Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 2)

Jegeren dro til innsjøen med førskolelæreren.

Element 20

Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 4)

Guvernøren hadde besøk av bonden.

Kjønnskongruent + Situasjoninkongruent (Liste 1)

Guvernøren hadde besøk av bonden.

Kjønnsinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 2)

Guvernøren hadde besøk av ridelæreren.

Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 3)

Guvernøren hadde besøk av ridelæreren.

*Element 21***Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 1)**

Astronauten dro til stranden med fysikk-studenten.

Kjønnskongruent + Situasjon*ink*ongruent (Liste 2)

Astronauten dro til stranden med fysikk-studenten.

Kjønns*ink*ongruent + Situasjonkongruent (Liste 3)

Astronauten dro til stranden med resepsjonisten.

Kjønns*ink*ongruent + Situasjon*ink*ongruent (Liste 4)

Astronauten dro til stranden med resepsjonisten.

*Element 22*Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (**Liste 2**)

Sykepleieren hadde pause med kosmetikeren.

Kjønnskongruent + Situasjon*inkongruent* (**Liste 3**)

Sykepleieren hadde pause med kosmetikeren.

Kjønn*inkongruent* + Situasjonkongruent (**Liste 4**)

Sykepleieren hadde pause med racerbilsjåføren.

Kjønn*inkongruent* + Situasjon*inkongruent* (**Liste 1**)

Sykepleieren hadde pause med racerbilsjåføren.

*Element 23***Kjønnkongruent + Situasjonkongruent (Liste 3)**

Ridelæreren dro til landsbyen med cheerleaderen.

Kjønnkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 4)

Ridelæreren dro til landsbyen med cheerleaderen.

Kjønninkongruent + Situasjonkongruent (Liste 1)

Ridelæreren dro til landsbyen med gruvearbeideren.

Kjønninkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 2)

Ridelæreren dro til landsbyen med gruvearbeideren.

Element 24

Kjønnskongruent + Situasjonkongruent (Liste 4)

Kosmetikeren reiste landet rundt med barnepassereren.

Kjønnskongruent + Situasjoninkongruent (Liste 1)

Kosmetikeren reiste landet rundt med barnepassereren.

Kjønnsinkongruent + Situasjonkongruent (Liste 2)

Kosmetikeren reiste landet rundt med astronauten.

Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent (Liste 3)

Kosmetikeren reiste landet rundt med astronauten.

Appendix 4 – Prøve – og Filler Elementer

Prøve 1: Kjønnssinkongruent + Situasjonkongruent + Leksikalsk Referanse-figur

Niesa ventet på middag med nevøen.

Prøve 2: Kjønnssinkongruent + Situasjonssinkongruent + Leksikalsk Referanse-figur

Tanta var på ferie med onkelen.

Prøve 3: Kjønnskongruent + Situasjonkongruent + Konseptuell Referanse-figur

Sykepleieren lagde mat med husholderen.

Prøve 4: Kjønnskongruent + Situasjonssinkongruent + Konseptuell Referanse-figur

Racerbilsjåføren kjøpte klær sammen med gruvearbeideren.

Filler 1: Singel + Leksikalsk Referanse-figur

Kongen dro på jobbintervju.

Filler 2: Singel + Konseptuell Referanse-figur

Tyven spilte sjakk.

Filler 3: Singel + Leksikalsk Referanse-figur

Gutten spiste fire hamburgere.

Filler 4: Singel + Leksikalsk Referanse-figur

Dronningen så på veggen.

Filler 5: Singel + Konseptuell Referanse-figur

Førskolelæreren sydde klær.

Filler 6: Singel + Konseptuell Referanse-Figur

Ridelæreren tjente penger.

Filler 7: Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent + Leksikalsk Referanse-Figur

Prinsen lagde middag med prinsessen.

Filler 8: Kjønnsinkongruent + Situasjoninkongruent + Leksikalsk Referanse-Figur

Mannen utsatte husvasken med kvinnen.

Filler 9: Kjønnsinkongruent + Situasjonsinkongruent + Konseptuell Referanse-Figur

Au-pairen studerte med rørlggeren.

Filler 10: Kjønnsinkongruent + Situasjonsinkongruent + Konseptuell Referanse-Figur

Resepsjonisten jobbet med fysikk-studenten.

Filler 11: Kjønnsinkongruent + Situasjonsinkongruent + Leksikalsk Referanse-Figur

Tanta ryddet kjelleren med astronauten.

Filler 12: Kjønnsinkongruent + Situasjonsinkongruent + Leksikalsk Referanse-Figur

Nevøen var på butikken med cheerleaderen.

Appendix 5 – Samtykkeskjema

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Institutt for psykologi

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Norsk Språkproduksjon

Bakgrunn og formål

Formålet med denne studien er å undersøke verbal kommunikasjon og verbal forståelse mellom to parter når de ikke kan se hverandre. Dette prosjektet er en mastergradsoppgave som blir gjennomført ved Instituttet for Psykologi, NTNU. For at studien kan gjennomføres må deltakeren ha norsk som sitt hovedmål, være student fra 18 år og ikke være diagnostisert med dysleksi. Under hele eksperimentet, vil alt bli tatt opp ved bruk av en lydopptaker. Opptakene vil etterpå bli transkribert, og lydfilene vil bli slettet. Transkripsjonene kommer ikke til å inneholde personopplysninger. Det er kun de anonymiserte transkripsjonene som blir grunnlag for videre analyser, ettersom studiens interesser ligger i ordene/beskrivelsene til deltakeren. Etter å ha blitt forespurt om sin frivillige deltakelse og ved signering, bekrefter deltaker vilkårene rundt studien.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Studien ønsker å undersøke hvordan deltakeren benytter seg av språket, og hvordan dette blir mottatt og forstått av en annen person. Dette blir gjort ved at deltakeren skal instruere (ved bruk av språket/stemmen) en annen person (en assistent), som er med på studien, til å plassere playmobil-figurer ut i fra hva deltakeren får fremvist på data-skjermen. Det er totalt 40 runder, hvor hver runde innebærer fremvisning av to ulike bilder og en relatert setning til bildene i samme runde. Det vil være en pause på 5 minutter etter 20 runder, og total gjennomføringstid av eksperimentet er forventet å være mellom 40-65 minutter.

Ved å delta i studien, samtykker deltakeren at det vil bli benyttet en lydopptaker som registrerer deltakerens beskrivelser, som igjen er datamaterialet som blir benyttet til videre analyser. Deltakeren kan når som helst avbryte eksperimentet.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle lydopptakene og personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Informasjonen vil kun være tilgjengelig for mastergradsstudenten som har studien som sin mastergradsoppgave, og mastergradsstudentens veileder. Alle eventuelle datamateriell som oppstår ved

gjennomføring av studien vil bli vernet og lagret som filer i eksperimentørens private datamaskin, minnepinne og lydopptaker, beskyttet bak et passord som kun eksperimentøren har tilgang til. Dette informasjonsskrivet vil bli bevart i en fysisk mappe på et sted kun eksperimentøren vet om. Deltakeren vil ikke kunne gjenkjennes i en publikasjon.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 01.05.2018. All informasjon som kan koble deltakeren til prosjektet (lydopptak, dette informasjonsskrivet og annet) vil bli slettet ved endte prosjekt.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet umiddelbart.

Thomas Cuong Tran
+47 986 88 969
thomasct@stud.ntnu.no

Ute Gabriel
+47 735 91 778
ute.gabriel@ntnu.no

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Appendix 6 – Informasjon/instruksjoner til deltakerne i eksperimentene

1. Si «hei»
2. Hensikten med eksperimentet er å finne ut av hvordan du som deltaker, instruerer en motpart (min assistent) til å utføre en handling, ved kun bruk av verbal kommunikasjon, hvor du ikke kan se motparten samt som du/deltaker ikke får noen form for tilbakemelding fra motparten (assistenten). Dette innebærer at du/deltaker kommer til å få se playmobil-figurer bli plassert på midten av bordet, og som skal bli utført handlinger med ut i fra dine/deltakerens instruksjoner. Dette forekommer på følgende måter:
 3. *Du/deltaker vil se et nummer før hver runde, som du/deltaker skal opplese.
*Når det er gjort, vil både du/deltaker og assistenten få fram samme bilde på hver deres monitor.
**Assistenten skal da legge fram de relevante figurene og plassere dem sånn som dere ser på bildet. (assistenten gir meg en gest på at figurene er ferdig plassert)
*Deretter vil det bli fremvist to bilder som kun du/deltaker ser. Det første av disse er det samme bilde, i tillegg til en setning. Denne setningen skal du/deltaker lese høyt, slikt at assistenten min hører det.
*Når det er gjort vil du/deltaker få et nytt bilde som bare du/deltaker kan se. Det samme bilde fra forrige runde vil bestå, i tillegg til at det har kommet et nytt bilde som er i relasjon med det foregående bilde, hvor det har skjedd en endring. Du/deltaker skal beskrive denne endringen, som igjen kommer til å fungere som instruksjoner for assistenten min.
*Etter assistenten har gjort nevnte endring/handling på figurene, bekrefter/avkrefter du/deltaker med enten JA/NEI kortene om det siste bildet du/deltaker fikk fremvist er likt figurene på bordet. Disse kortene viser du kun til meg, ved å løfte opp et av dem. Denne bekreftelsen/avkreftelsen blir tatt notis av.
 4. Påpek at deltaker kan ta tiden sin på opplesing og at vi undersøker hvordan beskrivelsen blir forstått og utført av assistenten.
 5. «Vi går gjennom de første rundene litt roligere, slikt at du/deltaker har forstått prosedyrene. Noe som virker uklart eller andre spørsmål?»

Appendix 7 – Post-eksperimentelt intervju (debrief)

*Husk å takke deltakeren for deltakelsen.

*Spør om hvordan de opplevde eksperimentet.

*Spør om hva de tror studien gikk ut på. (Avkreft/bekreft).

*Forklar hvorfor det ble brukt lydopptaker, og hvordan datamaterialet skal bli brukt videre (Brukt til videre transkribering, hvor det jeg søker etter spesifikt ordbruk).

*Forklar assistenten min sin rolle som det er noe forvirring rundt det (at det er nødvendig med to stykk + deltaker for å gjennomføre eksperimentet, ettersom en må ha oversikt over prosedyrene, og den andre er en del av prosedyrene).

*Hvis takknemlighet igjen for at de tok seg tid.